

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 52

Tuzla, srpanj 1996.

Cijena 100 BHD, 4Kn., 1DM

HRVATOM U TUZLI PO DRUGI PUT

Ispričavam se čitaocima što ću u ovom tekstu malo utrčati u moje, prvo lice. Jednom u ratu sam napisao kako je teško biti Hrvat u Tuzli. Sada, u miru, pišem kako je biti Hrvat u Tuzli, onim drugačijim bojama nije dobro. U ratu je Hrvat Tuzle trebalo hrabriti i pomagati. Za to je trebalo imati nešto u donjim ekstremitetima više nego u glavi. U miru, čovjek mora biti jako pametan i dovtljiv, a za to je potrebna lukavost i inteligencija. U tom pogledu sam ograničen. Lukavi i inteligentni u ratu su dobili vlast i pare, a ja sam dobio kćerku.

Hrvatima Tuzle bi trebalo reći istinu, a govoriti istinu preko novina je naivno. Ostali su izvan glavne igre, u manjini u malom entitetu. Kao konstitutivan narod domovine imaju velike obveze a imaju malo razumijevanja i pomoći. Žive u manjini u tri paradržave i Federaciji u kojima se njihova paradržava ukida, dok druge dvije rastu, a Federaciji se ne da lako osoviti na noge. U takvim uvjetima, i naša slavna Partija, koja je stvorila jaku Hrvatsku državu, malo nam može pomoći. Za izbore nam nudi tek nešto vlasti u osnovnoj zajednici ljudi, općini, koju tek treba konstituirati. Čak i za općinske poslove ostalo je malo kvalificiranih Hrvata. Teškom mukom smo sastavili nastavnički zbor za našu katoličku gimnaziju. U svakoj školi u kojoj ima Hrvata tražili bi i vjerovatno dobili pravo uvesti hrvatski jezik kad bi samo imali nastavnike. Nastavnici, ako ista znaju engleski, rade za IFOR.

Hrvati drugih stranaka nude još manje. Seljaci su ušli u sumljive koalicije i kopaju po otpadu Partije tražeći kandidate.

Republikanci u zadnje vrijeme više naginju sportu i predškolskom obrazovanju, nego što se zanimaju za probleme svoga naroda u Federaciji. Hrvatski dio multi-multi kombinatora pokušava uhvatiti štogod među sadaka-političarima "opštine" i kantona, jer su shvatili da od direktorskih položaja nema ništa. Tu bi se po svoj prilici lakše mogli naći neki Srbi, po koje je prvo išao Tunjo, pa ništa, a sada ide dopredsjednik. On će biti uspješniji jer zna jezik.

Zato treba biti oprezan i hladne glave. Ne treba preneglići. Otišlo nas je dosta, ali oni što su ostali njima pripada slava. Treba se dati organizirati u čvrste zajednice ljudi, općine sa hrvatskom većinom. Treba ući u institucije društva gdje će nas zastupati od nas nominirani predstavnici koji će štiti naše interese, što će biti važnije od njihovih formalnih crta, da li su i koliko su Hrvati.

Jer mi, koji smo ostali ovdje, ili nismo htjeli ili nismo imali gdje ići. Meni ovdje nije dobro, ali je bolje. Nisam otišao kad je bilo teže ostati, a lakše poći. Sada više nemam kud. U BiH su "mi ukrali bicikl i motocikl" u H-B su mi otkinuli tablice sa "stojadina". Gdje sam stigao sa "stojadinom" bez tablica. U Europu sigurno "ne". Zato, svi na izbore i glasajmo za naše.

A. Lj.

POVELJA O PRIJATELJSTVU TUZLE I OSIJEKA

Na skelskom prijelazu između Orašja i Županje, 16. srpnja 1996. godine, potpisana je Povelja o prijateljstvu i suradnji između gradova Tuzle i Osijeka. Povelju su potpisali načelnik općine Tuzla mr. Selim Bešlić i gradonačelnik Osijeka dr. Zlatko Kramarić. Kako su kazali Bešlić i Kramarić, rijeka Sava je u ovome slučaju simbol spajanja dva područja u dvije države. Cilj nam je nastaviti i njegovati dobre odnose kroz gospodarstvo, kulturu, znanost i šport, istakli su dodajući, kako će se ovom Poveljom omogućiti razmjena ideja, roba i usluga.

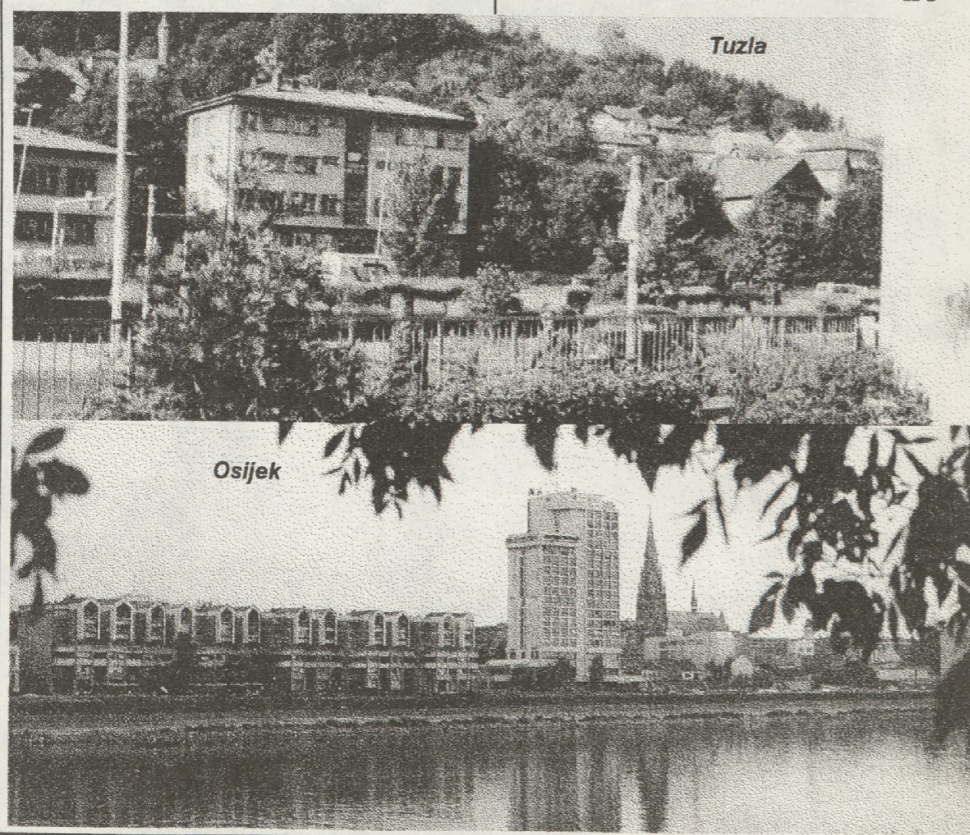
"Nismo slučajno za mjesto potpisivanja izabrali skelu na rijeci Savi. Time želimo apelirati na međunarodne čimbenike i vlade Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine da učine sve što je moguće za što skoriju izgradnju novog mosta na Savi između Županje i Orašja, jer se jedino na taj način možemo kvalitetno povezati u svim segmentima života", naglasio je Zlatko Kramarić. Ovom međudržavnom Poveljom na razini gradova nastavljamo slijediti europsku Povelju o lokalnoj samoupravi kojom nastojimo podići kvalitetu života pučanstva, kazali su osječki i tuzlanski gradonačelnici. Stoga će kao prvi pokazatelj realiziranja potpisa košarkaši Sloboda-Dite u prestojećoj europskoj ligi prvaka biti domaćini u prijateljskom Osijeku, a u ratu prilično kadrovski degradirano Sveučilište (Univerzitet) u Tuzli uskoro očekuje veliku pomoć od Sveučilišta u Osijeku. Ovo je za Osijek četvrta, a za Tuzlu treća potpisana Povelja o prijateljstvu, a Povelja o prijateljstvu i suradnji

između Osijeka i Tuzle prvi je takav sporazum gradova iz BiH i Hrvatske. Prije potpisivanja Povelje, Izaslanstva Osijeka i Tuzle u Orašju su se sastala sa predstavnicima Veležupe Posavske. Na sastanku je bilo govora o ulozi grada Orašja u komunikacijskom povezivanju Tuzle i Osijeka.

Veleposlanstva lokalne demokracije pozdravila su potpisivanje Povelje o prijateljstvu.

"S velikim zadovoljstvom pozdravljamo bratimljenje gradova Osijeka i Tuzle, u čemu vidimo i ostvarenje djela naših napora u približavanju dvaju gradova, regija i država", ističe se u današnjem priopćenju veleposlanstva lokalne demokracije u Osijeku (Vukovaru) i Tuzli. "Činjenica da je sporazum o bratimljenju potpisan na savskoj sekli kod Orašja, na samoj granici Republike Hrvatske s Republikom i Federacijom Bosne i Hercegovine dodatno simbolizira buduću suradnju. Neobično cijenimo ulogu dvojice gradonačelnika - Zlatka Kramarića i Selima Bešlića - u prvom povezivanju dvaju ratom stradali gradova iz država na području bivše Jugoslavije", ističe se u priopćenju. "Veleposlanstva lokalne demokracije u Osijeku (Vukovaru) i Tuzli nastaviti će zajedničke projekte kako bi se poboljšala komunikacija i uskoro će u Orašju biti otvoren zajednički ured", izjavili su danas u Osijeku izaslanici Vijeća Europe Francois Frlederich i Igor Pellicchari, voditelji veleposlanstva lokalne demokracije u Osijeku (Vukovaru) i Tuzli.

HG

Hrvatski Glasnik, srpanj 1996.

IZBORI IZBORI IZBORI IZBORI IZBORI IZBORI IZBORI

IZJAVA KATOLIČKIH BISKUPA BOSNE I HERCEGOVINE U SUSRET IZBORIMA U BIH

BIRAJTE POLITIČARE KOJI SU ZA DOBRO SVIH LJUDI

Na svojem šestom redovitom zasjedanju 2. i 3. srpnja biskupi Bosne i Hercegovine donijeli su posebnu izjavu o predstojećim jesenskim izborima. Izjavu - koju prenosi KTA - potpisao je kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, a ona u cijelosti glasi:

Opći okvirni sporazum o miru u Bosni i Hercegovini, poznat kao daytonski, predvidio je da se pripreme i održe slobodni, regularni i demokratski izbori na području cijele BiH. Ti bi izbori trebali pospešiti ostvarenje istinskih demokratskih sadržaja i ciljeva te omogućiti preko novoizabranih predstavnika na lokalnoj razini, kao i na razini cijele međunarodno priznate države BiH, više reda, zakonitosti i garancija svih osnovnih ljudskih prava kao i građanskih prava i sloboda. Nedavno je i službeno potvrđeno od strane Privremene izborne komisije da će se izbori za područje cijele BiH održati 14. rujna 1996. To pretpostavlja da su najodgovorniji predstavnici - domaći i iz međunarodne zajednice - za pripremanje i provođenje izbora u BiH uvjereni da su svi potrebni uvjeti za održavanje spomenutih izbora ispunjeni barem u onom obliku koji jamči ostvarenje ciljeva predviđenih daytonskim sporazumom.

Ne sumnjamo u obzilan rad spomenute Komisije. Ipak se ne možemo oteti dojmu da su mnogi predviđeni uvjeti, koji su do sada trebali biti ispunjeni, ostali samo pusta želja, odnosno mrtvo slovo na papiru. Ističemo samo jedan od nezaobilaznih uvjeta, predviđen odredbama aneksa 7 mirovnog sporazuma, naime, da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti na svoja ognjišta. Našoj i međunarodnoj javnosti poznato je da se u najvećem broju slučajeva povratak izbjeglica i prognanih osoba ne samo nije provodio, nego se čak i nasilno sprječavao. Nespremnost domaćih aktualnih političara kao i neodlučnost međunarodnih posrednika u provođenju ovog značajnog dijela daytonskog sporazuma, rezultira sudbonosnim neuspjehom. Ujedno dovodi u pitanje istinsku želju svih zauzetih za provedbu daytonskog

sporazuma, da napaćenom pučanstvu naše domovine Bosne i Hercegovine, osigura uistnu miran život uz poštovanje njegova dostojanstva te osnovnih ljudskih i građanskih prava svakoga čovjeka.

Ipak, želimo se nadati da će svi pozvani za pripremu i održavanje skorašnjih izbora prevažnih za budućnost naroda BiH, u preostalom predizbornom vremenu uložiti dodatne napore i omogućiti svim građanima BiH, koji imaju pravo birati ili biti birani, da to svoje pravo i ostvare. To uključuje između ostalog i obvezu da aktualni politički predstavnici u BiH o tome objektivno i profesionalno

obavijeste sve birače na području BiH, a posebno one u izbjeglištvu. Smatramo također potrebnim istaknuti, da "Pravila i propisi privremene izborne komisije" (usp. točku 2.) naglašavaju da će Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) i druge uključene međunarodne organizacije uložiti svaki napor da sve dotične vlasti u BiH, olakšaju nesmetan siguran dolazak građana na glasovanje u općine gdje su bili registrirani 1991. Onima koji, iz bilo kojeg objektivnog razloga neće biti moguće doći u svoju općinu, bosansko-hercegovačke vlasti moraju omogućiti glasovanje u mjestima

boravka, i to s civilnim dokumentima koji jamče identitet osobe.

Dosljedni crkvenom koncilskom stavu (usp. "Radost i nada" 74-75), podsjećamo katoličke vjernike s područja BiH koji imaju pravo izaći na predstojeće izbore, bez obzira nalazili se na bosansko-hercegovačkom području ili izvan njega, da imaju i pravo i dužnost služiti se pravom glasa u korist općeg dobra. Neka biraju one političare za koje očekuju da će besprijekorno i razborito nastupiti protiv nepravde, nasilja, gaženja ljudskih prava i sloboda i koji će se političkom hrabrošću založiti za dobro svih ljudi.

DOMOLJUBNA OBVEZA

Hrvatsko kulturno društvo Napredak održalo je prvu sjednicu Središnje uprave od početka rata. Na sjednici su razmatrani mnogi problemi s kojima se susreće Napredak u poratnom razdoblju kao i posljedice koje je rat nanio Društvu i njegovim podružnicama u Bosni i Hercegovini. O aktivnostima Napredka je podneseno opširno izvješće.

Zaključeno je da Napredak svim sredstvima uznaštoji u obnovi prijeratnih djelatnosti, naročito u brojnim podružnicama. U tu svrhu zakazano je i održavanje druge redovite skupštine Društva za 19. listopada o.g.

Posebno je razmatrana situacija vezana za povratak izbjeglih i prognanih Hrvata i njihovo sudjelovanje na predstojećim izborima. Za povratak bosanskih Hrvata postoje brojne teškoće. One se uglavnom sastoje od neorganiziranih uvjeta za povratak, problema pri prijelazu slovenske granice, carinskih problema i nevjerojatnih birokratskih postupaka općinskih vlasti pri sređivanju propisanih dokumenata. U mjestima prebivališta čekaju povratnike problemi oko useljavanja u stanove kojih su vlasnici ili nositelji stanarskog prava, a da se o zapošljavanju i ne govori.

Sve ovo se stavlja u prvi plan, a zapostavlja se vrlo važna činjenica. To je sudjelovanje na predstojećim izborima. Uz sve poslove oko normaliziranja života nakon povratka, dolazi provjera biračkih spiskova koja se mora završiti do početka predizbornih aktivnosti tj. do 19. srpnja. Provjera biračkog spiska je obveza svakog građanina, a poglavito Hrvata koji su napustili svoje domove uslijed ratnih

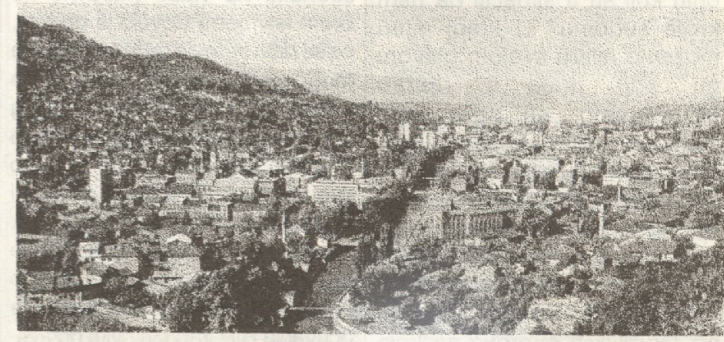
neprilika ili se sada vraćaju poslije 2-3 godine boravka izvan BiH.

Hrvati su svojim apsolutnim sudjelovanjem na izborima za cjelovitu Bosnu i Hercegovinu omogućili primanje naše Republike u UN. Sada je potrebno svaki hrvatski glas da bi se omogućilo što veće sudjelovanje Hrvata u novoizabranoj vlasti Federacije.

Zato HKD Napredak poziva sve Hrvate, a poglavito svoje članove, da izadu na izbore. Za koju će stranku dati svoj glas trebaju sami glasači odlučiti, uzimajući u obzir program stranke te kvalitetu predloženih kandidata. Neizlaženje na izbore treba smatrati nedostatkom domoljublja. Izostajanjem sa izbora izravno štetimo stvaranju boljeg života bosanskohercegovačkih Hrvata.

Napredak je društvo svih Hrvata ma gdje bili. U proteklom ratu borio se kulturom i humanitarnom pomoći za opstanak Hrvata u BiH. Sada je potrebno osigurati povratak i ostanak te bolje uvjete života u budućnosti. Jedan od uvjeta je izlazak na izbore. Zato udovoljimo toj dužnosti.

Hrvatsko kulturno društvo NAPREDAK

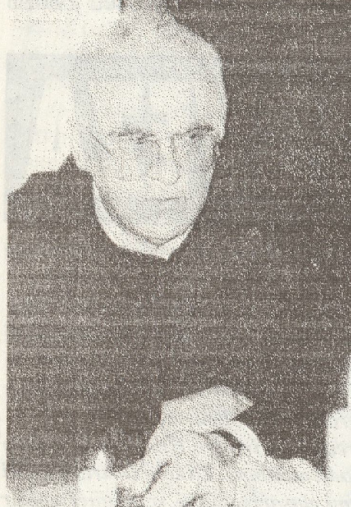
Sarajevo ne tako davno...

STOJIM UZ LJUDE KOJI RADE ZA DOBRO

Uvijek smo ovdje živjeli pa nismo izgubili ni vjeru, ni jezik, ni kulturu...

Provincijala Bosne Srebre, fra Petra Anđelovića imamo sreće često viđati u Tuzli. Tuzla je njemu i usput i nisput, a nerijetko nam dođe i "maksuz". U vrijeme rata dva put je govorio za Hrvatski Glasnik, a nebrojeno puta smo ga, diskretno ili otvoreno, pitali za savjet, konzultirali, osluškivali što govori i piše, kako bismo se, koliko-toliko, znali pravilnije postaviti u onom zlosretnom vremenu.

Budući mi bosanski Hrvati ponovno stojimo pred vrlo odgovornim pitanjima glede naše opstojnosti u Bosni, nije nam beznačajno dobro procijeniti koga treba slijediti. To nije lak posao.

Što mi imamo od toga što će se neki naši "dobronamjerni" savjetnici za desetak godina javno pokajati i priznati da su imali krivo? Smijemo li, poput srpskog naroda, naivno nasijedati pozivima na "humano preseljenje" i ostavljati svoje temelje, kako bismo bili moneta za zemljopisna "potkusurivanja" onih koji su u situaciji da nam kroje sudbinu? U kojoj mjeri možemo misliti svojom glavom mi koji malo i rijetko odlučujemo, ali smo jako zainteresirani? Iako smo ovih dana imali u rukama knjižicu fra Petra Anđelovića "Mi ostajemo", čiji nam naslov i sadržaj daju odgovor na naše krucijalne dileme, bremenitost predizbornog trenutka nameće nam još niz Gordijevih čvorova za koje tražimo rješenja.

• Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, na svom redovitom zasjedanju u srpnju ove godine izdala je priopćenje u kojem je zanimljiva izjava koja artikulira stav o aktivnom uključivanju svećenika u političke djelatnosti. To se tumači kao zabrana svećenicima sudjelovati u politici?

Biskupska konferencija ima jasan stav. Svjesni opasnosti političkog trenutka, crkveni poglavari upozoravaju svećenstvo da se ne upliće u međupartijske nesporazume, te da ne dolazi u napast sudjelovanja u vlasti i time ugrožava svoje evanđeosko poslanje.

Smatrati samo ova dva oblika političke djelatnosti političkim djelovanjem, sužen je pogled na bavljenje politikom. U širem značenju gledano - SVEĆENICI SE MORAJU BAVITI POLITIKOM!

Baviti se politikom znači pomoći ljudima da urede svoje živote, osposobiti ih da mogu dobro procijeniti ljude koji upravljaju njihovim životima i formirati osobni politički stav. Za nas ovdje baviti se politikom znači i Muslimanu pružiti ruku, djelovati ekumenski i sl. Razumijem ove koji imaju vlast što tako tumače Izjavu biskupske konferencije jer ih svećenici ometaju u njihovom negativnom djelovanju. Nećemo dopustiti da nas HDZ stjera u sakristiju kao što je to napravio SKJ.

• Mi u Bosni nemamo veliki izbor. Pojava HSS-a malo je proširila naše mogućnosti izbora, ali njihov ulazak u koaliciju tumači se kao izdaja i popuštanje brojnijim?

Djelovanje triju aktualnih stranaka na vlasti (naravno ne istom krivnjom) dovelo je do rata, pa se rađa sumnja da iste stranke mogu svoje narode dovesti do pravednog mira. Možda je to razlog što pozdravljamo nastajanje drugih stranaka koje žele učiniti ono što ove ne mogu. One su se pojavile i u hrvatskom narodu. Kad čovjek promatra njihove političke programe, otkriva u njima mnogo pozitivnog i prihvatljivog (stajalište očuvanja BiH kao cjelovite države, povratak svijtu svojim kućama,

stvaranje pravednog mira). Kako podržavam ove ciljeve, može se učiniti da podržavam određenu stranku, ali - to je misao i želja cijelog vodstva Crkve - stajati iza ljudi koji će ostvarivati ono što je Crkva stalno zastupala.

Izričito nisam opredijeljen ni za jednu stranku, ali sebi uzimam za pravo da iznesem svoj stav i "političko mišljenje". Slijedim crkvene upute pa mogu reći da sam protiv onih stranaka koje zastupaju dijeljenje Bosne, etničko čišćenje bilo kojeg oblika i koje ne inzistiraju na povratku.

• Dr. Ivo Komšić u javnosti slovi kao "vaš čovjek"?

Među političarima postoje ljudi koje čovjek bolje poznaje i čija su mu stajališta bliža. Komšić je na mene ostavio dojam kao onaj koji je najugroženijim pomagao i riječju i djelom, koji se trudio oslušnuti glas Crkve i svojim političkim stajalištima zastupati nama bliske stavove o nedjeljivosti Bosne, pravo na povratak, slobodu kretanja... Uostalom, osnovao je ne bilo kakvu stranku, nego HSS, stranku s hrvatskim predznakom! To je ono što mi je blisko kod g. Komšića, no kad on nastupa kao čovjek stranke, niti pokušavam niti stojim iza tih stavova. Odluke što ih donosi HSS ne spadaju u moju kompetenciju, vodstvo stranke može koalirati sa svima onima s kojima im se politički ciljevi podudaraju. Treba prihvatiti ispruženu ruku svakog čovjeka koji vam pomaže prijeći preko provalije, ma kojem narodu on pripadao. *Smatram Komšića mudrim da zna što čini.*

• Svjedokom sam do koje ste mjere podupirali HDZ od njezina osnutka, kroz sve promjene i krize što ih je imala. Znači li vaš današnji stav da ste se "razišli" s onima u čijem ste nastanku i djelovanju na ovim prostorima tako mnogo značili?

Kad me pitate, rado ću vam reći. Mišljenja sam da je taj politički pokret mnogo toga dao hrvatskom narodu. Sigurno je kod mnogih, zahvaljujući okolnostima, uspio probuditi nacionalnu svijest. Nažalost,

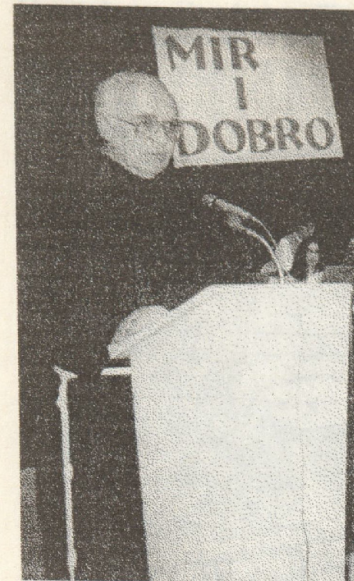
stranka HDZ nije uvijek imala sreće u izboru svojih čelnika pa je bilo političkog lutanja, ponekad i meni nerazumljivih odluka, što je znalo nanositi štete nama Hrvatima u BiH. Razumijem da je toj stranci i njezinim čelnicima bilo teško snaći se u datim okolnostima. Želim da i stranka i čelnici, hrabrije i samostalnije stanu iza stvari mira i rješavanja pitanja nas Hrvata u Bosni. Dapače, želim da im to bude glavni posao. *Ono što je bitno i što je očito, danas najočitije - naša je sudbina vezana uz odnose s druga dva naroda.*

• Možete li nama politički neorganiziranim Hrvatima iz Bosne ukazati na ljude iz našeg bosanskog hrvatskog korpusa u koje bismo mogli imati povjerenja da rade za naše dobro, bez obzira kako su stranački opredijeljeni?

Uz moju žalost da HDZ nije imala sreće sa svojim čelnicima (ne želim reći da nije bilo dobrih), vrlo je nezahvalno spominjati imena. Ako baš inzistirate, postoje tri afirmirana političara koji su rođeni na području Bosne, a pripadnici su triju različitih stranaka. Nisu, dakle, u pitanju stranke nego ljudi. To su Krešimir Zubak, Ivo Komšić i Stjepan Kljujić. I fratre bi trebalo oslušnuti. Naša zajednica zna odrediti granicu tolerancije. Mi smo stalno tu, naši političari nas nisu konzultirali. *Dobro je imati samostalno mišljenje, ali se ono o tako bitnim pitanjima mora kompleksnije formirati.*

• U interview-u što ste ga nedavno dali "Vjesniku" govorili ste o hrvatsko-bošnjačkim odnosima u Bosni. Vjesnikov novinar je konstatirao da su odnosi između Katoličke crkve s jedne, te službene bošnjačke vlasti i Islamske vjerske zajednice BiH s druge strane, vrlo niskoj razini.

Iako se faktički približujemo pozitivnim rješenjima u dogovoru glede Federacije, u zadnje vrijeme se u medijima pojavljuju agresivniji tonovi koji nekada prerastaju u napadanje hrvatskih

političkih čelnika pa i uzoritog kardinala Puljića. Osuđujem takva prozivanja jer to ne vodi poboljšanju odnosa niti stvara pozitivnu klimu za rješavanje životnih problema. *Očekujem više mudrosti od muslimansko-bošnjačkih političara da, ako ni zbog čega, makar iz vlastite koristi ne dopuste takove ispade (osobito kad se radi o ljudima iz Crkve). U slučaju uzoritog kardinala Puljića radi se o čovjeku koji od početka do danas čvrsto stoji na poziciji cjelovite Bosne, suživota njezinih triju naroda te pripovijedanju pravednoga mira. Nemamo problema s predstavnicima u vrhu Islamske zajednice s kojima se susrećemo, problemi se javljaju na terenu. Mi iz Katoličke crkve imamo slobodu kritizirati i svoje i tuđe političare. U islamu i u pravoslavlju vjerski službenici se previše identificiraju s političkim vođama svoga naroda pa brane politiku i kad ona nije sasvim ispravna.*

• Vi govorite za Hrvatski Glasnik. To je list koji čitaju tužlanskih Hrvati. Nama treba Vaša poruka baš nama upućena.

Poučeni ratom i kratkim vremenom demokracije, naši su ljudi izgradili političku - biračku svijest pa će se znati odlučiti za one političare i one ciljeve koji su njihovi. Treba tražiti kompromis! Uvijek smo ovdje živjeli pa nismo izgubili ni vjeru, ni jezik, ni kulturu. Mi ovdje znamo i možemo. Neka nas ne pomiču pod svaku cijenu, neka nam daju vremena, mi ćemo biti izvor obnove. Nije nepoznato da su vrlo često najsvežije snage, i biološke i umne, u Hrvatsku dolazile baš iz Bosne. I opet će dolaziti ali dostojanstveno i svojom voljom.

Marica PETROVIĆ

Hrvatski Glasnik, srpanj 1996.

MI OSTAJEMO

Luka Markešić

Predstaviti knjigu *Mi ostajemo*, fra Petra Anđelovića, aktualnog provincijala Bosne Srebre, jednom bosanskom franjevcu je istodobno i teško i lako. Teško zato što ga poštovanje prema poglavaru svoje zajednice može sputavati u slobodi samog prikaza; ili ga pak drugi kao takvoga već unaprijed mogu procijeniti pristranim. Lako, što su mu ideje i vrednote zajednička baština s piscem ove knjige, te ih dobro poznaje. Svjestan toga oboga, ipak mi je drago što mi je povjeren ovaj posao, neka čitatelji sami procijene koliko je istinoljubivo i nepristrano obavljeno.

Radi boljeg razumijevanja ove knjige, potrebno je ponajprije upozoriti na sam kontekst njezinog sadržaja - razgovora, izjava, poruka, prosvjeda u godinama od 1991. do 1995. (kako piše u podnaslovu same knjige). U taj kontekst spadaju osobito dva aktualna stava o bosanskim franjevcima za vrijeme ovoga rata u BiH:

Jedan je o bosanskim franjevcima kao hrvatskim nacionalistima, čak šovinistima. Izvori poznati, motivi jasni - srpska imperijalna misao. Možda je čudno da se nalazi i u stranim djelima kao što je npr. knjiga dvojice Amerikanaca. Johna Finea i Roberta Donia: "BiH izdana tradicija" (objavljena u Sarajevu 1995.). U njoj piše doslovno: "Snažan nacionalizam (koji je često postajao šovinizam) sve do danas je ostao obilježje franjevaca u Bosni što se jasno vidi u bliskoj povezanosti mnogih od njih sa hrvatskim ustaškim (u samoj Hrvatskoj i Bosni) u drugom svjetskom ratu". Prenosi se i u širu javnost preko novina, kako to čini sarajevski tjednik "Svijet" (7. ožujka 1996.) u feljtonu pod istim naslovom - "BiH izdana tradicija!"

Drugi je stav, posve oprečan tome, da su bosanski franjevci slabi, ili mali Hrvati, jednako u prošlosti i danas. To mišljenje dolazi od nekih hrvatskih političara, a prenose ga u javnosti njihovi glasnogovornici novinari, a zna se naći i u knjigama (usp. Ivan Aralica, Što sam rekao o Bosni, Zagreb 1995.). Kao glavni dokaz za to, zapravo kao optužba, navodi se njihovo zalaganje za BiH kao suverenu i nezavisnu državu.

U procjepu ovih dvaju oprečnih ideoloških stavova o bosanskim franjevcima - kao hrvatskim nacionalistima, čak šovinistima, i kao slabim Hrvatima - pojava knjige fra Petra Anđelovića "Mi ostajemo" aktualan je odgovor na ta i druga pogrešna stajališta. To je, neke vrste, "knjiga na knjigu" ili pouzdana riječ istine o njima: tko su oni, što hoće i što rade. Pritom, nije nevažno da je to riječ samog poglavara bosanskih franjevaca, dakle predstavnika cijele zajednice. K tome, u ovoj su knjizi također njegove izjave, upute i odluke, donesene zajedno s cijelom upravom zajednice. Tako se s pravom može reći: ova knjiga predstavlja autentično i zajedničko mišljenje, stavove i odluke

iznevjerili temelje svoje edamstogodišnje povijesti. Bosna je naša prava domovina, mi u njoj ostajemo (ovdje i u daljem tekstu istaknuo L. M.), čak i u slučaju da svi drugi odu! Zato nikad ne smijemo odustati od svoje dužnosti buđenja želje i volje za povratak prognanog puka na njegova ognjišta kao i od ozbiljne pripreme da bi se taj povratak i ostvario" (str. 131).

"**Mi ostajemo**" - ima ponajprije doslovno geografsko značenje: ostajemo u svojim domovima i mjestima, a u zavičajima i krajevima, u cijeloj BiH kao svojoj "pravoj domovini". *Time se, zapravo, želi zaustaviti tragedija ili katastrofa, kako se u knjizi jasno pokazuje, koja je zadesila hrvatski narod u BiH, što proizlazi iz same činjenice da je od oko 800.000 Hrvata u BiH ostalo u njoj još samo 350.000. To je ona "fizička" činjenica koju svaki ozbiljni program - politički, nacionalni i duhovni - treba*

franjevačke provincije Bosne Srebre.

A sada, da vidimo, barem ukoliko, što se govori u ovoj knjizi?

Ključ kojim e ulazi unutar cijelog zdanja ove knjige, jest sâm njezin naslov - "Mi ostajemo". Ta se misao ponavlja u knjizi stalno, kao refren u pjesmi. Tako, u "Pismu braći", sa sastanka starješinstva Provincije, održanog od 3. do 6. lipnja 1993. u Baškoj Vodi, piše: "Pozivamo svoju braću franjevce da uvijek imaju u vidu ovu činjenicu u svojim nastupima i svojim postupcima nikada ne dovode u pitanje, jer bismo time

našem narodu objasniti i prema tome se posve praktično postaviti. Krajnji je cinizam, na primjer, na temelju toga govoriti o uspjehu hrvatske politike u BiH.

Ali, to znači mnogo više, ovim naslovom se svjedoči stav: *Mi ostajemo duhovno uspravni!* To je, dakle, duhovno-moralni stav, zavjet vjernosti Bogu i svojoj povijesnoj tradiciji. Ili, drugačije rečeno, odbacuje se bilo kakav oblik izdaje te svoje duhovne vertikale. Tumačeći mjesto i ulogu franjevaca kao "suputnika

Nastavak na narednoj strani

Nastavak sa prethodne strane

bosanske povijesti" (izraz posuđen iz naslova poznate knjige fra Ignacija Gavrana, objavljene u povodu sedamstote obljetnice dolaska franjevaca u BiH, u izdanju "Svjetla riječi", Sarajevo 1990.), njihov provincijal je pravi "svjedok vremena" (knjiga je izdana upravo u nizu "svjedoci vremena") koji u svom razgovoru s novinarom otvoreno kaže: "Ta predbacivanja o anacionalnosti nama ne stvaraju glavobolju. Svjesni smo mjesta i uloge koje smo imali, a koje i danas imamo u hrvatskom narodu. I danas većina ljudi misli kao što je i mislio veliki A. G. Matoš kada je opisivao franjevce: *Narodni ti pastiri ne bijahu mirnjačine i licemjerni bogomoljci odbijeni od svoga plemena, već junaci i narodnjaci... Junaci, pjesnici, učenjaci, rodoljubi*. Mi znamo, možda i umišljamo da znamo, što nam je činiti i tu ću misao još jednom ponoviti: *Bog, vira, zakon i oni svit na prvo mjesto, a zatim odmah (najčešće i skupa) na drugo mjesto nek uvijek bude jezik i narodnost...* (citirano iz jednog dokumenta o bosanskim franjevcima - 1860. str. 18). Možda je i to razlog zašto se on odlučio tiskati ovu knjigu upravo u izdavačkoj kući s Matoševim inicijalima - AGM?)

Držeći se toga načela o odnosu vjere i nacije - prvo vjera pa nacija - bosanskim se franjevcima nije bilo teško postaviti ni u ovom ratu u BiH. I najveći dio knjige je upravo svjedočanstvo o tome: jasno zauzimanje stava osude prema agresiji na BiH sa strane Srbije i Crne Gore, odlučno protivljenje izazivanju sukoba između Hrvata i Bošnjaka, ustrajni napori u zaustavljanju toga rata, oštra osuda genocida, etničkog čišćenja, tzv. humanog preseljavanja i svakog drugog stradanja ljudi i dobara, traženje pravednog rješenja i mira u BiH, zahtjevi za povratak prognanika u njihove domove i zavičaje, poticaji za promjene sadašnje politike i političara koji su prouzročili taj rat i stradanja ljudi i naroda, priprema novih demokratskih izbora i dolazak novih političara koji će graditi mogućnosti suživota među različitim vjerama, nacijama i kulturama. Vjera u mogućnost i potrebu takvog suživota jest jedna od glavnih misli vodilja u životu i djelovanju bosanskih franjevaca, kako stoji u izvaji Sabora franjevaca provincije Bosne Srebrene u Visokom, 30. srpnja 1994.:

"Mi franjevci Bosne Srebrene naglašavamo da Hrvati u BiH svoj vjerski, kulturni, nacionalni i politički identitet mogu

ostvariti prije svega u dijalogu s pripadnicima drugih naroda, religija i kultura. To pak ne znači da hrvatski narod smije sebi dopustiti bilo getoizaciju kao zatvorenost u sebe, bilo asimilaciju kao utapanje u druge, bilo emigraciju kao bijeg iz svoje domovine, jer niti smo tuđe otimali niti nam je bilo tko što poklanjao, a getoizacija, asimilacija i emigracija ugrožavaju ponajprije svijest, a kasnije i samobitnost svakoga, pa i hrvatskog naroda.

Život s različitim ljudima, narodima, kulturama i religijama u BiH, je bogatiji i puniji život za sve u BiH, jer priznajući razlike (prava drugima da budu drugačiji i svoji), priznajemo život, a potirući razlike, potiremo život" (str. 151).

Ovdje je sažeta sva politička filozofija i teologija bosanskih franjevaca. Vaclav Havel, poznati pisac, sada predsjednik Češke, na svoj će način to isto, prilikom posjeta Sarajevu (23. XII. 1995.), izreći ovako: "Rat u BiH nije sukob vjera, nacija i kultura, nego sukob dvaju principa. Radi se o proturječnosti između jednog principa koji se zasniva na građanskom suživotu raznih naroda vjera i kultura i drugoga koji počiva na etničkoj čistoti, plemenskoj državi, pri tom potencirajući vlastiti nacionalni identitet".

Zbog toga je dijeljenje BiH izvor svega stradanja ljudi i naroda u ovoj zemlji, "istočni grijeh" zločina prema agresiji na BiH sa strane Srbije i Crne Gore, odlučno protivljenje izazivanju sukoba između Hrvata i Bošnjaka, ustrajni napori u zaustavljanju toga rata, oštra osuda genocida, etničkog čišćenja, tzv. humanog preseljavanja i svakog drugog stradanja ljudi i dobara, traženje pravednog rješenja i mira u BiH, zahtjevi za povratak prognanika u njihove domove i zavičaje, poticaji za promjene sadašnje politike i političara koji su prouzročili taj rat i stradanja ljudi i naroda, priprema novih demokratskih izbora i dolazak novih političara koji će graditi mogućnosti suživota među različitim vjerama, nacijama i kulturama. Vjera u mogućnost i potrebu takvog suživota jest jedna od glavnih misli vodilja u životu i djelovanju bosanskih franjevaca, kako stoji u izvaji Sabora franjevaca provincije Bosne Srebrene u Visokom, 30. srpnja 1994.:

"Mi nećemo prihvatiti nikakvu podjelu ni raspodjelu BiH ako to znači odvajanje dijelova te države od njezine cjeline, od njezina bića, i pripajanje nekoj drugoj susjednoj državi, pa makar se radilo o Republici Hrvatskoj, a da o pripajanju Srbiji i ne govorimo. Držali smo i danas držimo da su takve podjele i raspodjele BiH nemoguće, jer bi značile njezinu smrt. Tko želi podijeliti BiH, on je zbilja želi ubiti, a ona je živa i cjelovita najpotrebnija upravo nama Hrvatima. Ako netko i uspije ubiti Bosnu, ona će ostati naš dom i ona će u nama i u puku koji ostane s nama ponovno uskrsnuti, možda manja, ali jasnija i ljudskija. Mi Bosnu nećemo izdati" (str. 102). To bi bila "izdaja povijesti naše duše", ponavlja sadašnji provincijal riječ fra Josipa Markušića, jednog od svojih velikih prethodnika u Bosni Srebrenoj (poruka "Bosna je i fratarska", str. 113).

U tom smislu se osuđuje i tzv. "humano preseljavanje" Hrvata iz BiH, ili pojedinih njezinih dijelova, pri čemu se vrši psihološki pritisak na nemoćne i izgubljene ljude ili daju lažna obećanja "da će negdje u Hrvatskoj biti riješeni svi njihovi problemi, a oni ispuniti povijesni zadatak napuštavanja pustih hrvatskih krajeva". I to se kvalificira kao "griješ, ito ne mal" (str. 98). Na drugom mjestu provincijal u razgovoru s novinarima kaže o tome ovako: "Čini se da je ono divljačko, agresivno razdoblje raseljavanja ljudi prošlo. Sada bi se isti proces mogao nastaviti tiho, kako kažete, i to uz blagoslov političara, ali ne i naš. Mi ćemo iz Bosne otići posljednji odnosno ostat ćemo posljednji... Mi se ne odričemo naše Hrvatske, to bi bilo besmisleno jer smo u nju uložili dovoljno i krvi, ali mi živimo u Bosni i ondje kanimo i ostati" (str. 158-159).

U istom duhu s kojim ova knjiga počinje (sam naslov: *Mi ostajemo*), ona i završava. I radi se ne samo o razgovoru i razmišljanju nego o čvrstom opredjeljenju i odluci ostajanja i povratka onih koji su morali privremeno izbiti izvan BiH. Kao potvrdu toga, dovoljno je navesti nekoliko točaka iz upute *Braći u Provinciji*, sa sastanka Uprave Provincije u proširenom sastavu održanom u Visokom 13. i 14. XII. 1995.).

1. Naše je temeljno opredjeljenje *ostati u Bosni* na svim mjestima gdje sada jesmo i vratiti se na ona s kojih smo protjerani. Sva se braća trebaju držati ovoga pravila.

4. U našem budućem radu davat ćemo prioritet nastojanju i poduzimanju svega onog što će pomoći povratku naših vjernika na njihova ognjišta.

6. Neka nitko ne poduzima gradnju velebnih (velikih) crkava, samostana ili župnih kuća prije nego se obnove kuće u koje će se vratiti vjernici.

11. Obveza je Starješinstva sve učiniti da se sve naše institucije (upravne, odgojne, izdavačke itd.) što prije vrate u Provinciju.

Ovo vam priopćujemo u velikoj nadi da će u svima biti dovoljno odlučnosti i snage da se ovo provede u djelo" (str. 164-165). Tako završava ova knjiga, uputom dakle o novom početku

Povratak svih u svoje domove...

Vares - stara crkva sv. Mihovila. 14. st.

života i poslanja bosanskih franjevaca, na temelju staroga i najnovijeg iskustva o potrebi OSTAJANJA na svome mjestu i u svojem uvjerenju. Bez ikakvog uvjetovanja i bez obzira na sve teškoće - "Mi Bosne nećemo izdati".

A mi se vratimo sada na početak ovoga prikaza, gdje sam upozorio na dva stava prema bosanskim franjevcima. Posve je, dakle, jasno da nijedan od tih stavova nije prava istina o bosanskim franjevcima. Zašto, onda, takve optužbe? Odgovor na to daje upravo ova knjiga. Ja bih to sažeto izrazio ovako: Bosanski franjevci nisu ni nacionalisti (šovinisti), ni slabi (mali) Hrvati, nego veliki domoljubi svoje zemlje BiH i rodoljubi svojega hrvatskog naroda u njoj. I to je nerazdvojni dio njihova bogoljublja. Za to su se zalagali i zalažu se i danas, svojim franjevačkim duhom tolerancije, dijaloga i ekumenizma. "Mi ostajemo isti" poruka je ove knjige svim njihovim osporavateljima. Samo oni koji to vide, vide pravu istinu o njima. Ova je knjiga upravo svjedočanstvo istine o bosanskim franjevcima i knjiga istine o BiH, o njihovom sadašnjem zajedničkom stradanju, obrani i novom postajanju u miru i slobodi! Knjiga svjedočanstva o tome i opredjeljenja za to. U njezinoj polifonskoj kompoziciji su posve opravdano i stihovi Nikole Šopa, koje je priredivač stavio na početku kao bosanski duhovni pečat ovoj knjizi:

"Ako me pitaš, dok naše kljuse bude plašila kraj puta šaš: - koja je ovo zemlja? - kazat ću: O Isuse pa to je Bosna, ti to znaš".
(Pjesma: *Isus u posjetu kod nas*).
BOSNA FRANCISCANA,
5-1996.

Hrvatske općine i oko njih

DOČEKIVANJE NA NOŽ

Inicijativa Županijskog odbora HDZ-a Soli o ustroju novih općina - hrvatskih, sa hrvatskom većinom ili federalnih jedinica lokalne samouprave - nepotrebno se dočekuje na nož, jer za ovu i ovakvu inicijativu postoje temelji u Federalnom ustavu BiH

Županijski odbor HDZ-a Soli, čelništvo najbrojnije, najautoritativnije i najlegitimnije političke stranke na prostorima Tuzle i tuzlanskog kraja je sukladno Vašingtonskom sporazumu i ostalim federalno-pravnim papirima pokrenulo inicijativu o ustroju Općine Soli. Stranačkim aktivnostima i potezima ustrojeno je i Općinsko vijeće Soli, koje nema istovjetnu zakonodavnu i izvršnu vlast, kao postojeća općinska vijeća, ali funkcionira. Izbor tog i takovog tijela, kao i sve inicijative Županijskog odbora HDZ-a, općinskih odbora i ogranaka po mjesnim zajednicama u mnogo slučajeva, stranačko-politički, medijski i sa razine vlasti u Tuzli dočekivani su i dočekuju se na nož ili u blažoj formi kao preudiciranje i istrčavanje pred rudu. Ne rijetko to se izjednačava sa predratnim osnivanjem "Srpskih autonomnih oblasti" i podmetanjem klipova u federalne kotače. A sve to svodi se na osudu i pokušaje zaustavljanja ovdavno započelog političko-zakonskog procesa na rješavanju nacionalnog pitanja. Osobito nacionalnog, jer to pitanje, na ovim prostorima, nije riješeno ni u Titovoj Jugoslaviji, ni tijekom tek prohujalog domovinskog rata, a ni u ovom postdejtonskom vremenu se ne rješava - bar ne valjano i jednakopravno.

Iz vrhova općinske vlasti u Tuzli nedavno je javnosti priopćeno i to da su ljudi iz HDZ-a vršili pritisak na ljude iz skupština mjesnih zajednica, prijetili im i ucjenjivali ih, a bilo je i drugih otpora ovoj inicijativi. A sve se svodilo i svodi, u suštini, na zaustavljanje ovog i ovakvog političkog procesa.

Na konferenciji za novinare Općinskog odbora Stranke demokratske akcije Tuzla, održanoj sredinom srpnja, u nešto blažoj formi, skrenuta je pozornost na ovu inicijativu i rečeno da se ovakvom inicijativom preudicira donošenje Županijskog Zakona o ustroju novih općina.

Sve što treba realizirati mora proći kroz okvir zakona, a Zakon o ustroju novih općina je u pripremi. PO Daytonskom sporazumu županijama i novim općinama nisu određene, prije svega, nacionalne prerogative i bilo bi neproduktivno, sa partikularno-nacionalnog interesa pod svaku cijenu inzistirati samo na nacionalnoj odrednici novih federalnih jedinica. Ovakvom inicijativom preudicira se i donošenje zakonskih odredbi - naglasio je Adnan JAHIĆ, predsjednik Općinskog odbora SDA Tuzla, skrećući pozornost i na to da na teritoriju pretpostavljene općine sa hrvatskom većinom ima i sela sa većinskim ili stopostotnim sastavom bošnjačkog življa, pa svaka aktivnost ove vrste može imati negativne političke konotacije.

O svemu ovom u Županijskom odboru HDZ-a Soli i Općinskom odboru HDZ-a Tuzla kažu:

Nije nam jasno i neće nam biti jasno zašto se naša inicijativa dočekuje na nož. Jedino objašnjenje nalazimo u tome što ima pojedinaca na vlasti koji u ovoj in-

icijativi vide ugrožavanje svoga položaja i svojih privilegija. Ne radimo ništa protuzakonito, jer za ovakvu inicijativu imamo utemeljenje u Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine. To što je mnogim političkim čimbenicima Federacija samo sredstvo za ostvarenje nekih drugih ciljeva i što po svaku cijenu žele zaustaviti ovu našu inicijativu neće nas ni uplašiti, ni zaustaviti, ni zbuniti. U Ljepunicama, Husinu, Ljubačama, Drijevi i Par Selu ljudi su se izjasnili, na zborovima mještana, da upravo žele novi ustroj federalnih jedinica, odnosno uveživanje sela sa hrvatskom većinom ili stopostotno sa žiteljima hrvatske nacionalnosti u jednu općinu. Time će biti stvorene jedinstvene startne pozicije za ujednačen ekonomski razvoj, a o zajedničkim programima učenja hrvatskog jezika, povijesti, kulture... suvišno je i govoriti, jer se to samo po sebi podrazumijeva. Uostalom, ratno iskustvo sa funkcioniranjem Hrvatskog vijeća obrane, po sličnoj formuli, pokazalo se kao produktivno - politički, obrambeno, gospodarstveno. Ne mali broj Bošnjaka verbalno se izjasnio da želi živjeti u općinama kakve zagovaramo. Ljude, odnosno žitelje hrvatskih sela koji još nemaju dovoljno informacija o ovom, započeto, političkom procesu ne treba ništa zbunjivati, a još manje plašiti. Ništa nećemo učiniti što nije zakonito. Sačekaćemo donošenje i novih zakona, a do tada ćemo kroz ogranke HDZ-a sve detalje objasniti onima koje to interesira. Poslije toga će se tražiti izjašnjenje pučanstva o tome i ako je natpolovična većina izjasni da želi ovakav ustroj općine krenut će se u preustroj postojećih općina. Sve ono što se može organizirati kao zajednička služba na razini grada ili gradskih zajednica općina Tuzla biće i naše. Uostalom buduće, federalne, općine neće imati ovlasti koje imaju još uvijek aktualne, socijalističke, općine.

Imajući u vidu i to da su hrvatska sela zemljopisno povezana, ali i gotovo, a politički neprimodno su pocijepana u općine Lukavac, Tuzla, Lopare (Drijevi), Srebrenik i Živinice u ovom, novom, ustroju vidi se i ispravka ranijih grešaka. U svemu pada u oči i para uši i to što se po svaku cijenu bježi, u tvrdnjama protivnika ove i ovakve inicijative, od nacionalnog predznaka. Što ne reći hoćemo HRVATSKU OPĆINU, a ne općinu sa hrvatskom većinom, federalnu jedinicu lokalne samouprave ili nešto slično. Jer, ta, buduća HRVATSKA OPĆINA opet će biti Bosna i Hercegovina, jer nitko ni ne pomišlja da tu novu općinu pripaja Hrvatskoj, a to je i nemoguće. Na kraju, ako većina pučanstva kaže a to hoće, to treba dopustiti i pomoći, makar to značilo i dva koraka nazad. Ta dva koraka nazad značiteće korak naprijed, ali brži i veći. Makar to i ne bilo, ako ljudi nešto hoće, a to što hoće druge ne oštećuje, ne treba im osporavati.

Nikola J. IVANOVIĆ

Spočitavanje

DRUGA DVA NARODA

Na jednom od nedavno održanih skupova Stranke demokratske akcije, između ostalog, je rečeno: "Druga dva naroda (podrazumijeva se da je riječ o Srbima i Hrvatima), htjeli su pod svaku cijenu da mi Bošnjaci nestanemo sa ovih prostora. Govornik nije obrazlagao ovu tvrdnju, misleći valjda je sve, u ovom slučaju, jasno. Na nedavno održanoj konferenciji za novinare Općinskog odbora SDA Tuzla traženo je od strane tuzlanskih novinara pojašnjenja pomenute tvrdnje. Adnan JAHIĆ, Meho Bajrić, Saleh Hodžić i Camil Custović su bili suglasni u tome da je govornik, blago i blanim riječima rečeno, izrekao neprimjerenu tvrdnju i glupost, jer ni jedan narod se ne može poistovjetiti sa onim što su učinili ili čine njegovi ekstremni sunarodnici.

Unatoč tome što se jako složiti sa ovom osudom četvorice prvaka tuzlanskog SDA, ostaje gorak okus i prizvuk tvrdnje o htijenjima dva druga naroda. Time prije što to nije ni prva, ni jedina, a po svemu sudeći ni posljednja neargumentirana tvrdnja javno iznesena na račun druga dva naroda u Bosni i Hercegovini. Najprije se i Srbima i Hrvatima spočitavalo to da imaju rezervne države, pa su izjednačavani sa ustašama i četnicima, pa im je prigovarano da nisu ni bosanski ni probosanski orijentirani. Nameće se pitanje kako netko može biti bosanski ili probosanski orijentiran ako je rođen u Bosni, izuzev ako se od njih nije tražilo ili očekivalo da budu islamski i proislamski orijentirani ili u najmanju ruku da se odreknu svoje nacionalne pripadnosti i da postanu Bošnjaci katoličke ili pravoslavne vjeroispovijesti. Mnogi Srbi i Hrvati su bili spremni prihvatiti čak i nacionalnu odrednicu Bosanac, ali nakon niza jednostranačkih, jednovjerskih i jednonacionalnih instrumentalizacija oružanih snaga Bosne i Hercegovine sve su dalje od toga i takvog razmišljanja. Tim prije što su i na teritoriju koji je kontrolirala i kontrolira Armija Bosne i Hercegovine napravljeni nacionalni torovi, a kada su već napravljeni većini nacija-ovaca je jasno kojem toru pripadaju. To što se šetkaju i po tuđim torovima samo su izuzeci koji potvrđuju ratom nametnuto pravilo.

Istina sve političke stranke, pa i Stranka demokratske akcije, kao najbrojnija, najbogatija i najutjecajnija, na ovim prostorima, zagovaraju jednakopravnost, zajedničko, višenacionalno, višekulturno i viševjersko življenje, ali ako ikako može po njihovim aršinama i pravilima. Aktualna tuzlanska priča o tome da se na izbornoj listi Općinskog odbora SDA Tuzla nalaze po jedan Srbin i Hrvat - Đuro ŠKONRIĆ i Stjepan HLAVIČEK, više je politički egzibicionizam nego dokaz višenacionalnog sastava ove stranke. Običnom, malom i uz to nedovoljno upućenom čovjeku namoćuje je ovih dana dokazati da se aktualni jednonacionalni prijedlozi Općinskog odbora SDA Tuzla o imenovanju direktora, predsjednika i članova upravnih odbora u 35 tuzlanskih poduzeća samo prijedlozi radi forme i radi sučeljavanja sa prijedlozima drugih stranaka. Suviše je jasno tko je jači i brojniji i tko što želi.

Zaista, u ovom suludom i predizborno političkom vremenu mnogi se pitaju za koga, koju i kakvu državu poginule Marjan Balta, Anto Ramić, Aco Stanković, Niko Ivanović, brojni pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i mnogi drugi, znani i neznani pripadnici Armije i policije Bosne i Hercegovine, koji su pripadali hrvatskom ili srpskom naciju. Sasvim je jasno da u ratne okršaje nisu krenuli radi obrane ove i ovakve Bosne i Hercegovine kakvu sada imamo i kakvu neki zagovaraju. Očito je da bi neki bili najsretniji da sa ovih prostora nestanu svi Srbi i svi Hrvati ili u najboljem slučaju da budu na margini događaja i vodonose te da budu preparirani, po tuđoj mjeri skrojeni, usmjereni i orijentirani.

Po svemu sudeći te i takve tendencije, želje i političke igre neće proći. Protiv toga je najveći broj Bošnjaka, a ni svjetski moćnici neće dopustiti oživljenje takve isključivosti. To bi morali, prije svih, znati oni koji se obračuju pučanstvu i već prestati trovati ovo malo čistih duša, bistrih potoka i poštenih ljudi.

(Emitirana u "Političkom magazinu", Radio-Tuzla - subota 20. srpnja 1996. godine).

N. J. IVANOVIĆ

BUDUĆNOST HRVATA JE U

- Budućnost Hrvata Soli će biti onakva kakvu je sami trasiraju. Prigoda za to su i naredni izbori. Do sada smo pokazali da imamo hrabrosti, znanja, snage i volje, i zašto da to isto ne pokažemo i u vremenima koja su pred nama -

Razgovarao:
Zvonimir Banović

Gospodine Andriću, pod okriljem HDZ-a utemeljeno je Hrvatsko vijeće obrane Soli. Njega više nema. Kažu "nisu puškom tjerani" ipak su iz Soli, procjena je, otišli jedna trećina Hrvata. U velikome broju njihove kuće nisu useljene "privremenim rješenjima". U tajništvu Stranke kažu da im se broj tijekom rata povećao za preko 100 puta. A "gospodarstvo" polučuje različita reagiranja. Slažete li se s pomenutim činjenicama i objašnjavate li ih članovima, simpatizerima i široj javnosti kao pozitivne? Koliko te činjenice utječu na "rejting" HDZ-a?

- HDZ ne samo da je utemeljitelj HVO-a kao političkog i vojnog oblika i načina organiziranja Hrvata u BiH tijekom rata, čime smo dali ogroman doprinos u djelatnoj i političkoj borbi našeg naroda u obrani ovih i širih prostora i u izgradnji BiH kao zajednice tri jednakopravna konstruktivna naroda, nego smo aktivno podupirali i bili utemeljitelji i drugih institucija sa ili bez hrvatskog predznaka. Očito je, dakle, da smo sa HDZ-om postigli mnogo. Postoje određene sile koje to žele negirati, ali je to praktički nemoguće. Bez obzira na dobru organiziranost Hrvata na prostorima ove Županije, jedan dio je otišao, nadam se privremeno, kako bi to naš narod rekao "trbuhom za kruhom", a i iz drugih razloga koji su, istina, političke prirode. Povećanje broja članova nije plod puke slučajnosti nego upornog danonoćnog rada naših aktivista koji su se dokazali kao istinski domoljubi i sposobni sprovoditelji politike HDZ na terenu. Stoga je rejting tako visok među hrvatskim pukom jer, svi potezi koje smo povlačili nisu bili plod ničije mašte nego odraz realnosti i činjeničnog stanja na terenu. Naše su odluke išle u prilog običnom hrvatskom čovjeku čiji smo politički predstavnici, a nisu bile direktno uperene protiv drugih koji žive pored nas.

Prvog dana službenog početka predizborne kampanje novinarima ste kazali da očekujete glasove više od 90 posto hrvatskog biračkog tijela. Je li to realno? Pogotovo zna li se da se za Tuzlu vežu atributi "autonomaštva", "ostaci jugoboljševizma", "nostalgičari", čijim su dobrim dijelom '90-te bili i Hrvati.

- Taj moj iskaz nije nikakav politički trik ili marketinški potez, nego odraz stvarnog stanja na terenu. Ovdje mogu navesti niz primjera koji idu u prilog mojoj tvrdnji, a samo ću reći da u Tuzli imamo preko 10 000 članova. Naravno, tu je i veliki broj simpatizera. Dakle, što se tiče Hrvata, HDZ je u mnogome pomogao kod nacionalnog osviješćenja i svi ti atributi koje ste naveli više ne vrijede za Hrvate. Svakome je sada jasno da je Jugoslavija bila za Hrvate tamnica, boljševizam, zabluda jer upravo oni koji su na silu željeli sačuvati Jugoslaviju najveći su krivci za sve zlo u kojem smo bili tijekom četiri ratne godine. Slobodno mogu reći da

opozicija. Znam samo da će HDZ među svojim narodom uvjerljivije pobijediti zahvaljujući onome što sam u prethodnim odgovorima pokušao elaborirati.

Prethodno pitanje je s ciljem ocjene šire javnosti izborne promidžba HDZ-a. Naime, procjene su da u Mostaru nije najsretnije provedena. Kako animirati dijasporu? Kako osvijestiti domicilne o bitanosti njihova glasa?

- Promidžbu HDZ na ovim prostorima vrši od 1990. godine poslije izbora jer smo ovdje izgubili, a taj gubitak su najviše na vlastitoj koži osjetili upravo Hrvati. Za današnje političke predstavnike Hrvata u tuzlanskoj vlasti neću reći da nisu Hrvati, ali ću ih samo pitati što su činili za Hrvate. Odgovor je jasan... Ništa. Siguran sam da će veliki postotak domicilnih Hrvata izaći na izbore i svojim glasom trasirati put budućnosti za BiH. U tome svoj doprinos daje i HDZ preko temeljnih i općinskih organizacija. Sa dijasporom imamo kontakte koji će ovih dana biti intenzivirani. Osobno zagovaram što češći izlazak među narod jer nas narod želi među sobom, a uvijek se ima nešto reći.

HR RP Soli se ne čuje daleko. Ostali mediji su drugoga predznaka. Kako se primači biračima?

- Prije svega povećanjem čujnosti HR RP Soli što je u završnoj fazi. Zatim ostvarivati svoje pravo na druge postaje koje su našim sredstvima građene, kojih se ne možemo i ne smijemo odreći, a evo i preko Hrvatskog Glasnika.

Može li se dogoditi podjela hrvatskog biračkog tijela na dva dijela? Prvi za HDZ, drugi za oporbenu koaliciju i u njoj jednu petinu hrvatskoj stranci?

- Smatram da smo u završnoj fazi izgradnje BiH i takav proces podjele biračkog tijela u Hrvata za nas, s obzirom na geopolitički položaj, bio bi poguban. Duboko sam uvjeren da smo postali politički narod i da Hrvati znaju što će biti, ako tako bude. Sa HDZ-om se mogu ostvariti svi zacrtani projekti, bez HDZ-a Hrvati mogu pakirati kufer.

RUKAMA HRVATA

Bilo bi zgodno čuti vaš komentar o ponašanju HSS-a u ovim izborima. Sličan je, kažu analitičari, ponašanju HSS-a i u prošleme ratu.

Točno je da je postojalo jedno lijevo orijentirano krilo HSS. Međutim, sada je HSS BiH totalno lijevo orijentiran te smatram da od izvornog HSS-a braće Radić imaju samo ime i zamku za Hrvate. Gospodin Komšić kao ideolog ove stranke ulaskom u koliciju sa lijevo orijentiranim, dakle s komunistima i reforminiranim komunistima, pokušava podebljati nit jugoslovenstva, bratstva i jedinstva sa Hrvatima, što neće proći. Dovoljno je reći samo da je i on sudjelovao u donošenju odluke o provođenju i preimenovanju 115. HVO "Zrinski" u postrojbe Armije R BiH kao član Predsjedništva R BiH i sve je jasno. HSS je paravan za neprihvatljive političke ciljeve.

HSP je otvoreno dao potporu Hrvatima Soli u njihovu nas-

tojanju u formiranju općine s hrvatskom većinom. HSS od interesa bitnog za hrvatsku opstojnost u Soli, pravi politikanstvo. "Prepisuju" tumačenja Bešlikićeve klike. Koliko to utječe na proces formiranja općine Soli?

- Svi smo mi pomalo u duši HSP-ovci pogotovo oni koji su sa puškom u ruci branili hrvatske interese, stoga me ne iznenađuje stav HSP-a. Radi se dakle o hrvatskom biti i ne biti, što politički pismene osobe razumiju. Stav HSS nas mnogo ne uzbuđuje jer HDZ čini ono što je u interesu Hrvata i realizirat ćemo sve što je sukladno pozitivnim zakonskim propisima i Ustavu Federacije, a što je u interesu našeg puka.

HDZ-u često spočitavaju da nije blizak Crkvi? Ima li opravdanosti u takovim tumačenjima?

- Crkva je dio nas samih. Oni koji su bliski Crkvi bliski su i Bogu, a to svi želimo biti. Sigurno je da

postoje oni koji žele politizirati na ovu temu. Međutim, nema nikakvih opravdanosti u tim tvrdnjama. Svjesni smo doprinosa Crkve u Hrvata u očuvanju opstojnosti kroz stoljeća kao i njene uloge u današnjem društvenom i političkom momentu.

S obzirom na kompleksnost situacije u Soli kako protječu demokracijske pripreme pučanstva za izjašnjavanje, kako bi bio pripremljen nacrt Zakona o konstituiranju općine Soli.

- Nisam izravno uključen u tu aktivnost, ali kao predsjednik Županijskog odbora HDZ Soli dobivam informacije i ovim putem priprema i zahvaljujem se svim djelatnicima koji sudjeluju u izradi ovog projekta.

Ima li šanse da Soli postanu izbornom jedinicom u ružanskim izborima? Odnosno, može li se dogoditi odgoda izbora na lokalnoj

razini? Bi li to odgovaralo Hrvatima Soli?

Što se tiče izbornog zakona on je jasan. Na izbore ulazi 109 općina sa popisa iz 1991. godine, dakle nikakve nove općine. Šanse da uđemo u naredne izbore kao zasebna izborna jedinica su male. Naravno da bi nam odgoda izbora odgovarala, a moje su procjene da će se zbori na svim razinama održati u predviđenom roku.

Kada se može očekivati formiranje općine Soli?

- Mi ćemo sa svoje strane u što ranijem roku završiti zakonsku proceduru, a o svemu ostalom će odlučivati zastupnici u parlamentu Federacije BiH. Dakle, očekivati je da ćemo i taj dio posla preko hrvatskih zastupnika ažurirati. Samo ću reći da nije potrebno da gubimo strpljenje jer je ovo hrvatsko biti ili ne biti.

Vaše mišljenje o političkoj i inoj budućnosti Hrvata Soli.

- Budućnost Hrvata u Soli će biti onakva kakvu je sami trasiraju. Prigoda za to su i naredni izbori. Do sada smo pokazali da imamo hrabrosti, znanja, snage i volje, i zašto da to isto ne pokažemo i u vremenima koja su pred nama.

RENAULT

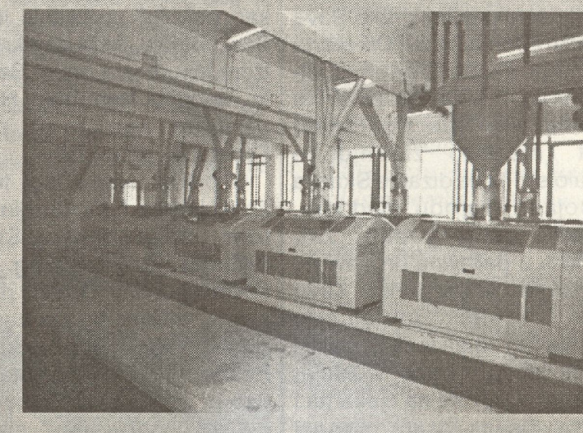
A.K.S. GRABOVIČKIĆ D.J.L. SA P.O. TUZLA
Tel.+ 387 75 31 425, 821 186; Fax 821 186

CONCESIJA
GRABOVIČKIĆ

SALON VOZILA:
231-683
MALOPRODAJA
DIJELOVA:
233-420

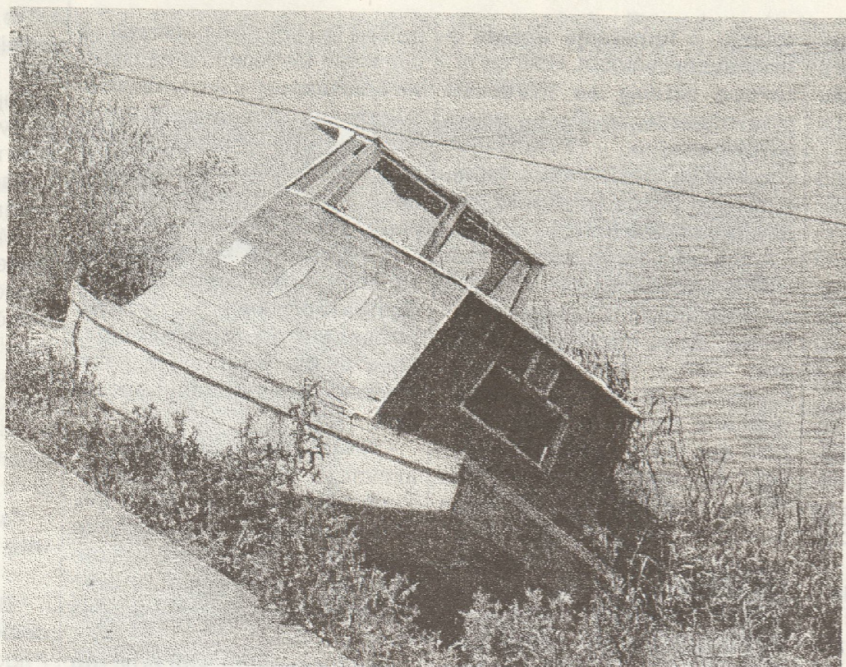

mlin Ljubače d.d.
"Husinski rudar"

NAROD SNUJE - IFOR ODLUČUJE

Da nam je daleko lakše danas ići preko Save, odnosno u Republiku Hrvatsku i na "zapad", nego je to bilo prije Dayton, i dolaska IFORA na crte razdvajanja u BiH, u to nema sumnje. Ali, da je još uvijek putovanje izvan granica države Bosne neugodan, težak i skup posao, i to je sasvim tačno. Ono što je najvažnije, iz Tuzle preko Save trenutno dolazi na desetine autobusa, a preko skele u Orašju i Domaljevcu u Bosnu iz inozemstva i Hrvatske stiže isto tako golem broj busova. Nema više neopisive gužve u vozilima, cijena prijevoza je do Zagreba više nego dvostruko manja u odnosu

oba entiteta i međunarodnih stručnjaka koji samo vrte glavom kada vide što se ovdje desilo i što će se još desiti s željezničkim prometom. Pa ipak bio je postignut neki preliminarni dogovor da se pruga Tuzla - Brčko ima staviti u pogon do 30. kolovoza. Taj dok je sigurno već prolongiran jer se česti sastanci međuentitetskih željezničkih mogzova još uvijek vrte oko usaglašavanja specifikacija i kalkulacija koliko novca treba federalnom entitetu da osposobi prugu do linije razdvajanja na koridoru (otprilike bivša stanica Bukovac), i srpskom entitetu od nekoliko kilometara do Luke Brčko. Oni koji sve znaju kažu da bi ova pruga,

od kada imamo kakav takav mir, na prijelaz preko Save u Orašju svojim automobilom možete čekati i po desetak sati. Ove dvije skele su zlatna koka općine Orašje, i dobri poznavatelji prilika kažu da one neće prestati "nositi" zlatna jaja sve dok se općina Orašje ne izdigne na razini švicarskog standarda. Dotle, naime, eskiviraće se s izgradnjom miniranog i porušenog najčuvanijeg na Balkanu mosta preko Save od željeza i betona. Čak kada bi i IFOR sutra poklonio pontonski most civilnim vlastima, pitanje je bi li to bilo prihvaćeno, jer odmah bi proračun (budžet) Orašja usahnulo. Skele su sada bolji donosilac profita nego cijela oraška privreda prije rata. Zato i ono skorašnje upinjanje Selima Bešliagića i gospodina gradonačelnika Osijeka Kramarića, na Savskoj skeli, i potpisivanje Povelje o prijateljstvu dva grada i okruga, treba shvatiti kao pokušaj probijanja leda na Savi i Orašju, ne bi li se krenulo u izgradnju mosta preko Save, što je navodno Republika Hrvatska donirala kao prvu pomoć Federaciji i državi BiH.

U prilog ovoj našoj tezi ide špekuliranje i sa drugim mostom, onim preko Save u Brčkom. Preko ovog mosta nekada, dok u Orašju nije bilo mosta, odvijao se sav cestovni i pješački promet između ravne Posavine i još ravnije Slavonije. Rat je i ovu prometnicu, evo četiri godine, potpuno

zablokirao, a preko Save je izbjeglo brojno pučanstvo iz Posavine i Podmajevice. Mračne sile su ovaj stari i dobri most minirale 1992. godine s obje strane. Kada je došao IFOR, most je njegovom pameću i sredstvima brzo popravljen, i stavljen u pogon za vojne potrebe i potrebe humanitarnih organizacija. Obećano je da će Fortuna Brigde (most sreće), dug 900 metara, brzo biti otvoren i za civilni promet. Kako je bilo krajem ožujka, tako je i danas. Narod Gunje i brčanske okoline stalno snuje i priželjkuje da se ova prometnica bar povremeno otvori, a IFOR samo poručuje:

- Nemamo nikakvih službenih najava o tome, most će biti otvoren za civile kada na razini države bude postignut takav dogovor.

Znači, kada se uredi država BiH, kada se dogovore dva entiteta, ako prije toga oba ne prerastu u samostalnu državu, pa ćemo vize i putovnice morati plaćati na granici svakog kantona i okruga. Što, naravno, mnogima ide u prilog.

A što je sa željeznicom, s prugom Tuzla - Vinkovci, preko Brčkog, nekada velike željezničke prometnice, kuda je odvožen silni ugalj, sol, koks, drvo, hrana, gorivo, u oba smjera.

IFOR je i ovdje svemoguć. Pod njegovim okriljem radi jedna zajednička komisija sastavljena od visokih čimbenika

od vitalnog značaja za privredu regije Tuzla, mogla takoreći sutra proraditi, ali srpska strana nije baš zato puno zagrijana, jer joj je preče da se veže za "istok". Osim toga željezničke šinje od nekoliko kilometara preko srpskog dijela koridora su poparane i prenesene u Bijeljina kada je ono gromoglasno bilo obznanjeno da Karadžić počinje graditi "magistralu" Bijeljina - Bosanski Miloševac, (selo između Bosanskog Šamca i Modriče).

Nije izgleda srpska strana puno zagrijana da oživljavanje pruge Tuzla - Brčko i zato, što bi odmah morao krenuti promet preko Save do Vinkovaca, svojim prirodnim putem, a Republika Srpska opet nije puno za to zainteresirana. Elem, nagađanja i pogađanja traju, natezanja će ići u nedogled ne samo s prugama i mostovima, nego sa svim drugim kao dalekovodima, zračnim i PTT prometom, povezivanjem tvornica koje su činile tehnološku cjelinu. Narode entitetski! Trebat će ti mnogo strpljenja dok se bar ono najvažnije, što život određuje ne vrati bar na predratne razine. Da ne govorimo o onim slatkorječivim obećanjima uoči i nakon prvih demokratskih izbora da ćemo mi u Bosni brzo živjeti kao Švicarci. Živi bili pa vidjeli. Bar oni koji su sada vrlo mladi i u život tek zakoračili.

Mato BIKIĆ

ŽENE SVIJETA POMAŽU SREBRENICI

TUZLA - Prva obljetnica pada nekada zaštićene zone Srebrenice 11. svibnja 1996. je u Tuzli obilježena skupom pod nazivom "Žene o Srebrenici" koji je organiziralo Udruženje žena iz Srebrenice i humanitarna organizacija BOSFAM. Prognanim Srebreničankama pridružile su se, uz preko šest tisuća žena s prostora bivše Jugoslavije i Jordanska kraljica Noor, Emma Bonino, povjerenice europske unije za humanitarne poslove, te Swanee Hunt, američka ambasadorica u Austriji.

Ona su na skupu u Tuzli posale otvoreno pismo svim ženama svijeta tražeći potporu u nastojanjima da pronađu svoje članove obitelji, koji su nestali tijekom pada Srebrenice.

Zahtjeve, iznesene na skupu u kojima se traži da se Srebrenica ponovno demilitarizira, te da se svima koji trenutačno žive na tome području pomogne otići, kako bi se one mogle vratiti i kako bi se sve žrtve genocida mogle ukopati u mjestima u kojima su živjeli ili ubijeni, poslat će svim relevantnim čimbenicima svijeta. "Neka se Srebrenica zaštiti mrtvim tijelima, kada je živi nisu mogli zaštititi", rečeno je na skupu.

Ovom prilikom organizacija BOSFAM izložila je ručne radove

prognanih Srebreničanki, koje su u sklopu akcije "Ljubavlju i vezom napiši ime" izvezle tri tisuće petsto jastuka na kojima su imena osoba koje se smatraju nestalim. Među njima je i jastuk sa imenom Mujić Edina, rođenog 1990. godine. Do kraja akcije bit će napravljeno 10.380 takvih jastuka, koje će, kako je istaknuto na skupu, žene Srebrenice čuvati da bi poklonile svojim muževima, braći i očevima kada se jednom vrate.

Prigodom ovog događaja u cijeloj BiH istog dana u 13 sati, kada je prije godinu dana započeo napad bosanskih Srba na ovu, nekada zaštićenu zonu, oglasile su se sirene za uzbun-

SREBRENIČKI SKUPOVI

MALI SU POVRIJEĐENI, VELIKI SU KRIVI

Još uvijek se nisu stišale bošnjačke emocije nakon skorašnjeg mitinga u znak sjećanja na prošlogodišnji srebrenički pogrom. Podsjetimo, u Tuzli se na jednome mjestu, tačno godinu dana nakon pada te bivše UN-ove zaštićene zone, okupilo, procjene su mnogih, preko 40 tisuća Muslimana-Bošnjaka, iz podrinje uglavnom ali i iz cijele tuzalansko-podrinjske županije u kojoj je taj dan bio neradni.

Skup je dugo vremena bio najavljan. Pripremali su ga županijski odbor SDA preko svojih ograna i županijsko poglavarstvo. Za prijevoz do Tuzle iz okolnih mjesta bili su osigurani posebni polasci vlakova. Planirano je da skup bude posvećen cijelom muslimanskom podrinju, a i vrijeme je blizu izbora u potpunosti odgovaralo. Istini za volju, nije se niti stavljalno u drugi plan, s obzirom na mnogobrojne SDA i zelene zastave s polumjesecom i zvijezdom. I tuzlanski kraj, etiketiran autonomištvom i jakim oporbom (sasvim tačno) ne uklapa se u koncepciju.

Tijekom rata podijelili su nas na teritorijalne enklave, sada hoće na političke. To ne smijemo, braćo dopustiti. Mi smo i Tuzla i Mostar i Bihać jednako. Zajedno ćemo se vratiti u Srebrenicu, glasujte u kutiju za Srebrenicu", uzvikivao je Ejup Ganić i dobijao aplauze; ovacije pak, kada je obećao da zbog srebreničke hipoteke Butrosu Ghaliju neće biti produljen mandat članka UN-a.

Možda je potpredsjednik hrvatsko-bošnjačke federacije morao tako govoriti, misli se na isključivu krivnju međunarodne zajednice i svemuslimansko jedintvo. Jer svakome je prognaniku na tome skupu na usnama lebdjela riječ izdaja, ali ne samo civiliziranog svijeta. Prije njega, ispred "letećih

jabuka i narandži" od mikrofona, ne završivši svoje govore, pobjegli su župan Hadžić, načelnik Srebrenice Fahrudin Salihović, a mnogi predviđeni govornici nisu se smjeli niti pojaviti. Prva dvojica su izgleda bili nedorasli situaciji. Počeli su čitati ranije pripremljene govore sa zamjenicama "ja" i "mi u Vladi" na prvome mjestu. Istina, proljetos se nisu pojavili pred srebreničankama u Tuzli. Ganić je kako reče govorio iz duše. Na ruku mu je išlo i to što je u vrijeme pada Srebrenice i Zepe bio u bolnici, a ne u predsjedništvu BiH. Morao je tako govoriti i jer, kao čelni političar mora biti racionalan, pa pred sobom vidjeti 40 tisuća glasača. Glasača, kojima ni samima

nije jasno jesu li bolja sarajevska predgrađa ili Srebrenica. A ovo je bila zgodna prigoda za uvjeriti ih da je dan bijel, a noć crna. Možda ne u potpunosti kao na Žuči ili Ajvatovici, čega je ovo u Tuzli trebalo biti preslik, ali sasvim dovoljno s obzirom na nezgodnost situacije, zbog koje u stvari u Tuzli nije nikoga bilo iz predsjedništva BiH koji u ljeto '95. nije bio na bolovanju?

Zvonimir Banović

DTA d.o.o. TUZLA p.o. ING

ZLOČIN I ŽRTVE

Završetak sukoba na prostorima Bosne i Hercegovine otvorio je mnoge procese, među ostalim i proces iskapanja masovnih grobnica, identifikiranja žrtava i dostojnog pokopa mrtvih. To je civilizacijski postupak, svojstveniji miru no ratu. Zasigurno je da će još dugo vremena trajati sastavljanje ljudskih kostiju nevinih žrtava, što ih pogubiše zločinci, ali to je posljednje što društvo može uraditi za njih. Jasno, s tim je u svezi i gonjenje zločinaca, jer moderno društvo počiva na takvim zasadima.

Sarajevska radio-televizija svaku večer ima izvješća i priloge o masovnim grobnicama u koje su pokopane muslimanske žrtve, što je dobro i što ne čudi. No, završetka rata, ovoga medija što se tiče, kao da i nije bilo. Ne samo da se ne izvješćuje o grobnicama iz središnje Bosne, već Nada Al-Issa, dopisnica većine muslimanskih medija iz Zagreba, komentira pisanje hrvatskoga tiska o grobnicama i zločinima muslimanske strane kao promidžbu "hrvatskog režima"! Hrvati su valjda sami sebe ubijali kako bi svijetu prikazali vlastito stradanje, nestali iz Bugojna su izmislili svoj nestanak, a mudžahedini su priča za sebe. Očito, sve ovo podsjeća na srpsku promidžbu o razaranju Dubrovnika. Prosto nevjerovatno čime se (još uvijek) služi promidžbeni stroj muslimanske strane. Licitirati životom i smrću, te praviti razliku među žrtvama, u najmanju ruku pokazatelj je znatno nižeg stupnja civilizacijskoga razvitka.

No, čini se da je cilj ovako nečasnog "izvješćivanja" sasvim druge naravi. Jer ukoliko postoje žrtve, postoje i zločinci, a objavljivanje istine o zločinima Armije BiH bi srušilo sliku koja je upornom promidžbom već nekoliko godina stvarana o njoj, kao jedinoj poštenoj i pravoj vojsci u Bosni i Hercegovini.

Gdje su tu Hrvati kao suvlasnici iste zemlje, Iraka i vode? Da li su i oni žrtve ovog rata, možda ponajveće!? Ako to neće priznati i njihova, barem formalno, TV BiH, onda treba pogledati neumoljivu istinu brojeva prognanih, poubijanih, ranjenih

Boris Čurković

Mene sve rane moga
rođa bole

LAMENTACIJA ILI SJEĆANJE NA JEDAN TORANJ

Razrušene kuće čekaju svoje odbjegle vlasnike da se vrate i uz pomoć dobrih ljudi poprave ili sagrađe druge. Kako bi uz novu crkvu i novoobnovljene kuće započeli novo vrijeme i novu bolju budućnost, s nadom da nam se nikad ovo ne dogodi. Unatoč svemu, nećemo zaboraviti ponosno ranjeni toranj i njegovo časno društvo.

Ne smije se zaboraviti da je Boderište bilo i ostalo naš gromobran i zaštita od

druge dobre ljude i narode koji su ovdje mirno došli i živjeli skupa s nama kroz duga stoljeća.

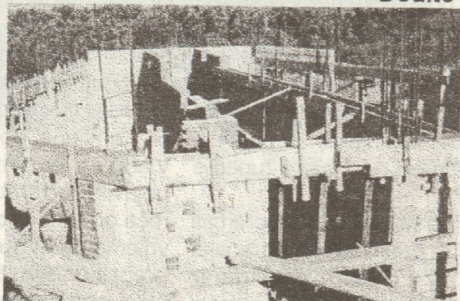
Nestalo je s Boderišta njegovih vojnika. Ostale su porušene kuće a nažalost, nestalo je i ponosne crkvice. Srušile su je njeni "ratni drugovi" sa svojim župnikom don Ilijom Matanovićem i započeli novu, veću i bolju.

Dođite i obnovite me!

srpskih "Munja" i "Oluja". Ono je pripomoglo, ako ne ipomrsit ozakulisne igre opodjeli Bosna na koju su svim pomalo pristali.

Neka mi ruka usadne ako tebe ja zaboravim... ranjeni toranj, na slavnom našem Boderištu!

Rađa se nova crkva...

HG

Slika ranjenog tornja na maloj katoličkoj crkvi u selu Boderište nadomak Brčkog je obišla svijetom kao znak divljaštva agresora i njegove ubitačne tehnike, ali i kao simbol otpora onih koji tu, zajedno s njim, uporno i postojano odolijevaju jednom nepravednom ratu i njegovim ideoloziama.

Kad god bi je čovjek pogledao budila je čudesni osjećaj postojanosti hrvatskog naroda u Bosni i na ovim prostorima Posavine.

Ova crkva je sa svojim braniteljima izdržala cijelo vrijeme rata, ranjena, a ne porušena. Pamti ona sve ofenzive na Boderište koje su hrabri branitelji 108. HVO brigade izdržali uz pomoć nepravedno raspuštenih boraca 115. Zrinski HVO brigade, kao i boraca Armije BiH, od koji su se mnogi do konca rata borili pod istom HVO zastavom.

Ovdje se, uistinu, zajednički branila Bosna i Hercegovina. To su naš posavski Ravne i Neum. Strateška točka koja je stalno bila jedna od najvećih prijetnji tzv. srpskom koridoru kroz Posavinu! Nažalost, mnogi to ne žele čuti, jer im krv ovih momaka dira savjest i unosi više nemira u uzdrhtale ruke što su potpisale predaju hrvatske Posavine u Bosni neprijateljima koji najmanje imaju prava na ove prostore. Udaljeno je to svega četiri kilometra od Save i centra spornog Brčkog što ga ostaviše kao poslasticu za neko novo pregovaranje nakon Dayton. Hoće li ova činjenica, poput Šantićeve ulice na

lijevoj obali Neretve, ostati simbol nepodijeljenog, nego zajedničkog Brčkog i svih onih koji su u njemu ljudski živjeli prije ovog ludog rata. To bi bila i šansa za lakši povratak hrvatske bosanske Posavine većinskom vlasniku, ne isključujući i

DANI ZAHVALE '96
BOGU I BRANITELJIMA
sa vrhbos. nadbiskupom
Msgr. VINKOM kard. PULJIĆ
PUČKE MISIJE '96
sa misionarima
- fra Franjo Tomašević (Našice)
- vlč. Nikica Mihaljević (D. Andrijević)
MLADA MISA
vlč. Mirko Ikić
BOČE
10. - 18. 08. 1996

Dragi moji župljani i ovdje i u bijelom svijetu!

Štovani Dubravičani, Boderištani i Boćani!
Kao Vaš župnik sve Vas srdačno pozdravljam i pozivam na dugo očekivane i savjesno pripremane "DANE ZAHVALE '96". Zajedno sa cijelom župom a napose sa našim hrabrim braniteljima radujemo se ovom susretu na našim krvlju natopljenim ali uspješno obranjenim ognjištima.

Zaista imamo razloga biti zahvalni Bogu i braniteljima, kao i vrijednoj dijaspori. Našu zahvalnost temeljimo na duhovnoj obnovi. Stoga smo "Dane zahvale" povezali sa "Pučkim misijama", jer obnovljeni duhom, spremni na praštanje i pomirenje želimo ići zajedno u neizvjesnu budućnost i vječno ostati svoji na svome.

Ovim vodičem želimo Vas upoznati sa našim bogatim programom i pozvati na aktivno sudjelovanje. Neke točke bi posebno istaknuo: susret sa kardinalom (narodne nošnje), večera zahvale, misije, večernju procesiju sa upaljenim bakljama 15. 8., Mladu misu, obnovu zavjeta...
Dobro nam došli!

Vaš župnik vlč. Ilija Matanović
ZAHVALA S KARDINALOM
PROGRAM
SU - 10. 08. - svečani doček - 18 h
- otvorenje misija - 19 h

NE - 11. 08. - obilazak župe
- svečana sv. Misa - 16 h
- blagoslov groblja i pastoralnog centra
- blagoslov doma - 20 h
- sveč. zahvalna večera uz kult. zabavni program
- vrijedna tombola - 23 h
PO - 12. 08. - blagoslov crk. temelja
- polazak od crkve u 9 h
- sv. Misa u Boderištu - 9.30 h
- ispraćaj kardinala - 17 h
- nastavak misija - 18 h
PUČKE MISIJE

Boće, 10. - 18. 08. 1996.

raspored

utorak i srijeda
9 h - u crkvi muževi i žene
- u centru mladi
10 h - zajedn. sv. Misa
- propovijed
16 h - u crkvi svi odrasli
- u centru mladeži i djeca
17 h - zajedn. sv. krunica

petak
9 h - priprema za pokoru
10 h - sv. isповijed
17 h - križni put

subota
10 h - završetak misija
- sv. Misa zahvale

KUD "IZIDOR POLJAK"
Boće - Beč
za "Dane zahvale" priređuje dva kazališna igrokaza.

"OBMANA" autora Ivana Zirduma na programu u utorak 13. 08. '96. u 20 h u novootvorenom domu u Boću.
"SVI ME VOLE, SAMO TATA NE" autora Đure Zrakića na programu u petak 16. 08. 1996. u 20 h u domu.

Učestvuju: Niko Filipović, Mara Klarić, Mario Jarić, Mirjana Ivić, Mario Plavotić,

Stjepan Pejić, Irena Jarić, Marijana Pejić, Miran Dudić-Lovrić, Ana Blažević, Julijana Bročić, Mirjana Jarić, Slavica Klarić, Tanja Blažević, Mato Jarić, Dražen Brkić, Geco Grgić, Marijana Ivić

Svi ste pozvani na "vatreno krštenje društva i doma u Boću
Jedna od 16 sestara iz naše župe
S. ELFRIEDE (Ana) LUKIĆ slavi svoj 25-godišnji JUBILEJ svoga redovničkog života

Tom prilikom će svečano obnoviti doživotne zavjete pod Sv. Misom 17. 08. 1996. u 10 h u Boću
Srdačno ste pozvani na to neskvakidašnje slavlje!

Pozivamo sportsku mladež naše župe, dijasporu i cijele naše općine na tradicionalni memorijalni nogometni turnir
"IVAN MARČEVIĆ '96"

Prednajtecanje počinje 10. 08. 1996. od 12 do 16 h
Finalni susreti 1/4, 1/2 i samo finale uz dodjelu pokala 17. 08. 1996. od 13 do 17 h
Turnir se održava u Boću. Pismene prijave do 09. 08. '96. kod Pavu Klarić i Ive Anđelović.

18 h Postrojavanje satnije naše župe!

**Ovo je tijelo moje...
Ovo je kalež moje krvi...**

Zahvalan Bogu i našoj crkvi, svoj rodbini i dobročiniteljima postao sam svećenikom sarajevske nadbiskupije.

MLADU MISU
slavim u rodnoj župi Boće
18. 08. 1996. u 10 h

S radošću Vas pozivam na moje mladomisničko slavlje kod misne žrtve i obiteljskog stola.

Mladomisnik
Mirko Ikić

Promocija knjige

RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ

Promotori i Zbor župne crkve

U četvrtak, 11. srpnja 1996. godine u prostorima Hrvatskog doma, održana je promocija monografije RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ - UNIŠTAVANJE SAKRALNIH OBJEKATA U HRVATSKOJ (1991. - 1995.). Organizatori promocije bili su: Hrvatska matica iseljenika - Hrvatski informativni centar Zagreb i Društvo "Hrvatski dom" Tuzla. Voditeljica promocije bila je Marica Petrović, profesor i direktor Katoličke gimnazije u Tuzli.

Dvorana je bila puna, a među uzvanicima su bili gospodin mr. Selim Bešlagić, načelnik općine Tuzla, gospodin Krešimir Alerić, konzul u Konzulatu Republike Hrvatske u Tuzli, fra Petar Matanović gvardijan Franjevačkog samostana, predstavnici Hrvatskog doma, HKD "Napredak", Franjevačkog samostana i drugi gosti.

Mješoviti zbor župne crkve Svetih apostola Petra i Pavla iz Tuzle, pod ravnanjem prof. Evice Cerić, a uz pratnju prof. Zrinke Andrejaš, priredio je pravi koncertni ugođaj. Fra Marko Štekić ispričao je svoj doživljaj ove monografije.

Knjigu su u ime nakladnika predstavili: gospodin Ante Beljo, ravnatelj Hrvatskog informativnog centra i Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, gospođica Marica Risek, član Uredništva i djelatnik Hrvatskog informativnog centra i Zdravko Živković, ispred Državne

Hrvatska Dubica, Kapela Blažene Djevice Marije. Spomenik kulture. Razorena u rujnu 1991.

uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine Republike Hrvatske.

Monografija RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ je uredničko djelo dr. fra Ilije Živkovića, koje govori o uništavanju sakralnih objekata u Hrvatskoj u vremenu od 1991. do 1995. godine. Tiskana je u izdanju

Aljmaš, Svetište Gospe od Utjehe. Spomenik kulture. Razorena u kolovozu 1991.

Hrvatske biskupske konferencije, Hrvatskog informativnog centra, Hrvatske matice iseljenika i Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Gosti iz Zagreba su veoma zanimljivo govorili o nastanku monografije - od same ideje do realizacije.

U knjizi su dati podaci o 1.300 oštećenih ili uništenih sakralnih objekata. Velikosrpski agresor je počeo sa rušenjem crkvenog tornja u Sarvašu i tako redom je uništavao, svugdje kamo su dospjeli kao okupatori. Namjera agresora je bila pokoriti Hrvatsku, a to je zahtijevalo uništenje hrvatske baštine. Rušili su i kulturnu baštinu koja je bila pod zaštitom međunarodnih or-

Sarvaš, crkva sv. Ivana Krstitelja. Spomenik kulture. Razorena u kolovozu 1991.

Okučanima). Knjiga sadrži i govore nadbiskupa i kardinala Franje Kuharića.

Na kraju se profesorica Marica Petrović zahvalila promotorima, te je između ostalog, istakla: Ranjena Crkva u Hrvatskoj je svjedočanstvo o nama i našim ranama. Mi znamo što su rane i kako one bole. Znamo kako bole rane drugih ljudi i kako bole vlastite rane. Rane na tijelu Crkve u Hrvata su rane u našim srcima pa ćemo se i mi znati susresti s ovom knjigom. Ako nam nekoga samo predstave, može se dogoditi da ga kasnije zaboravimo. Ako se pak s nekim potpuno upoznamo, nikada ga nećemo zaboraviti. Mi ćemo se s knjigom RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ do kraja upoznati kada je budemo imali u svojim rukama. Tek tada ćemo biti sigurni da nikada nećemo zaboraviti što nam ona prezentira.

Knjiga RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ i knjiga koja se planira, RANJENA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI, činit će simbiozu RANJENE CRKVE U HRVATA.

HG

Badanj (Drniš), crkva sv. Ivana Krstitelja. Spomenik kulture. Srušena krajem 1991.

Hrvatice iz CHICAGO-a

Dogovor prije nastupa..

HKD "Napredak" Novi Travnik

HRVATI SOLI U MOSTARU

U Mostaru je 13. i 14. srpnja 1996. godine u Hrvatskom domu "Herceg Stjepan Kosača" održana Prva smotra izvornih folklornih skupina bosanskohercegovačkih Hrvata.

Organizatori Smotre su bili Hrvatska matica iseljenika-Zagreb i Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa HR Herceg-bosne, a sudjelovala su hrvatska kulturna društva iz Bosne i Hercegovine sa svojim izvornim folklornim skupinama te Folklorni ansambl "Hrvatska loza" iz Čikaga.

Hrvate Župe Soli je predstavljala Izvorna folklorna skupina sa Husina.

Program Smotre je realiziran u dvije večeri, subota i nedjelja. Prve večeri u velikoj dvorani Hrvatskog doma "Herceg Stjepan Kosača" nastupile su Izvorne folklorne skupine slijedećih Društava: HKUD "Seljačka sloga" Trebižat - Čapljina, HKD "Napredak" podružnice Vitez i Zenica, HKD "Izvor" Žabljak - Usora, HKD "Ljubunčić" Livno, HKD "Izidor Poljak" Boće - Ravne Brčko, HKD "Sloga" Gorica - Grude, HKD "Rama" Rama, HKD "Napredak" Novi Travnik i HKD "Kraljica Katarina" Čatići - Kraljeva Sutjeska.

Druge večeri su nastupili: HKD "Sveti Ante" Cim - Mostar, HKD "Ivan Gošan Kovačić" Matići - Orašje, HKD "Radešine" Konjic, HKD "Cerno" Cerno - Ljubuški, HKD "Ognjišta" Lug Branković-Žepče, HKD "Mijo Kerošević" Husino - Tuzla, HKD "Lindžo" Neum i Folklorni ansambl "Hrvatska loza" Čikago.

Prvi čin Smotre je započeo u subotu, svečanim i veličanstvenim defileom izvornih folklornih skupina na večer u 19,30 sati. Na prostoru između Studentskog doma i početka ulice Stjepana Radića poredalo se sedamnaest skupina, koje su, predvođene limenom glazbom krenule ulicama Mostara. Bio je to povijesni čin. Prvi put se bosanskohercegovačkim Hrvatima dogodilo ovako nešto. Hrvatice i Hrvati u narodnim nošnjama sa imenima svojih društava prolaze ulicama Stjepana Radića, Kralja Tomislava, Kralja Petra Krešimira IV do Hrvatskog doma "Herceg Stjepan Kosača" na Trgu hrvatskih velikana. Građani Mostara to prate sa uživanjem i ponosom. Bilo je i suza radosnica i iz nekih drugih asocijacija i emocija. Aplaudiralo se, pozdravljalo i mahalo.

U Hrvatskom domu, na pozornici u dvije večeri pokazano je tko smo, što smo, naše nošnje, svirka, igra, pjesme i običaji. Posjetitelji nisu štedjeli dlanove kako bi nagradili sudionike programa. Bio je tu i Stručni kolegij, prof. Jadranka Crnogorac, prof. Stjepan Sremac, Ivan Ivančan-Mlađi, prof. Vid Bagur, Miroslav Šilići naš Tuzlak u Sarajevu dr. Vinko Krajtmajer. Naši Husinjani su u vrhu pohvaljenih.

Bila je to Smotra naše tradicije, naše kulturno povijesne baštine. Vidjelo su tu jedinstvo hrvatskog naroda u bogatstvu različitosti što je preduvjet za suživot i zajedništvo s drugim u različitostima.

Vidimo se dogodine u Mostaru ili drugom gradu uz sudjelovanje jajačkih, banjolučkih, bijačkih i plehanskih Hrvata!

S.T.

Naši Husinjani na smotri...

Priprema za defile ...

HKD "Ognjišta" - Žepče

Naši posavljaci ...

VILINČICA NA ILINO

Na misnom slavlju

Svake godine, dvadesetog srpnja, okuplja se Božji narod sela Orašja, smještenog na llinčici, i susjednih sela u mjesnom groblju na llinčici.

Slavi se sv. Ilija zaštitnik ovog sela i brda koje se po njemu i dobilo ime - llinčica.

Sv. Ilija je inače zaštitnik i cijele Bosne i Hercegovine još od njenih početaka. Pretpostavlja se da je to bila svojevrсна inkulturacija kršćanstva na ove prostore. Poznato je da su stari Slaveni častili u svom mnogoboštvu i glavnog boga Peruna koji je prema njihovom vjerovanju stanovao na vrhuncima brda. Tako su mnogi vrhunci planina kao i brdo Perun na planini Zvijezda, između Kraljeve Sutjeske i Vareša, dobili ime.

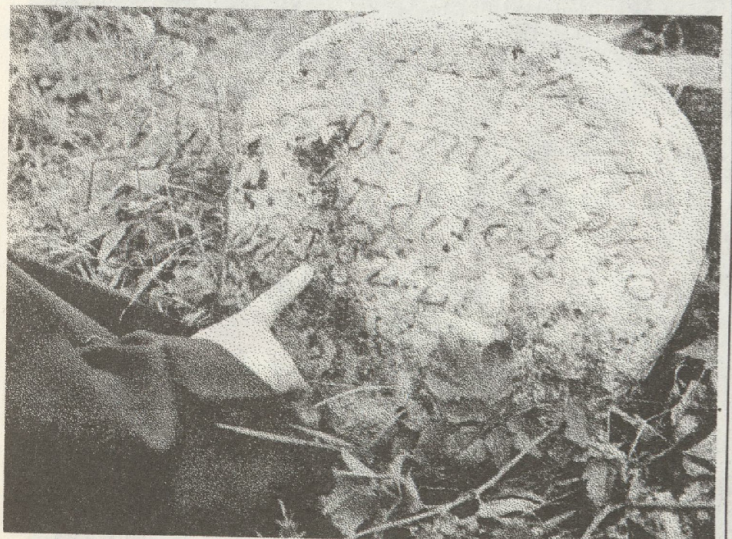
Budući da je Ilija Prorok imao zanimljiv susret s Bogom Jahveom na brdu Horebu, došao je

kao dobra zamjena uz ostale karakteristike.

Zato i nije čudo da je rijetka katolička župska zajednica u Bosni u kojoj barem jedno selo ili cijela župa ne slave ovog Božjeg ugodnika. I ne samo to: Njegovo ime je toliko prisutno u obiteljima da neću pretjerati ako ustvrdim da nema veće obitelji u kojoj netko od sinova ili kćeri ne nosi ime, posebno u starijim generacijama. U tuzlanskom kraju se slavi u Orašju na llinčici, Mramoru, Doknju, Ljubačama, Gomjoj Dragunji.

Proslava na Orašju ima posebno značenje, jer se i selo i groblje nalaze na llinčici, brdu iznad Tuzle koje je dobilo ime po ovom Božjem ugodniku.

Do konca drugog svjetskog rata proslava se odvijala na crkvištu sv. Ilije koje se nalazilo iznad same Donje Tuzle. Danas je tu izgrađen prvi TV odašiljač za Tuzlu.

Kamen i na njemu svećenička ruka - sigurnost trajanja

Mnogi su stariji ljudi sjećaju stare drvene kapele na ovom crkvištu gdje su se sa svojim roditeljima okupljali na lino.

Komunisti su zabranili ovo okupljanje, pa su se proslave sv. Ilije premjestile na obližnje

katoličko groblje, kao dostojnu zamjenu ovog sv. mjesta.

Tu smo se okupili i ove godine, s nadom da će doći vrijeme našeg povratka na staro mjesto.

P. M.

Stari hrvatski spomenici na starom hrvatskom groblju

OBIČAJ "LILANJA"

"Svaki cvijet ima drugačiji miris. Svaka svjetlost drugačije svijetli. Najjače svjetlo dolazi od svetog Ilije." On je bio jedan od Božjih proroka koji su žarko ljubili Boga i koji su nastojali uvjeriti narod da postoji Bog, ali pravi Bog. Ilija je to uspio izmoliti od Boga veliki oganj da proguta žrtvu paljenicu, i od tada se ime Svetog Ilije povezuje sa svjetlošću i vatrom. Vjerojatno se zbog toga, večer uoči Svetog Ilije djeca igraju sa vatrom i svojim bakljama. U nekim dijelovima Bosne to je postala tradicija pa i u tuzlanskom kraju.

Običaj je poznat pod imenom "lilanje". Lila se pravi od kore trešnjeva drva i to još bolje od kore divlje trešnje. Ta kora je masnija pa bolje gori. Njome se uveže vrh dugačke motke pa se onda zapali. Može se praviti i od slame. To su lile koje gore burnije i brže sagore. Umjesto obične motke, bolje je uvezati "rogulje" jer je tada krijes veći. U ovom kraju u zadnje vrijeme lila se "modernizirala". Pravila se od "pucvala" uvezanih u žičanu mrežu. Ta lila je bila najdugotrajnija, kad se ona vrtjela u krug, stvarala se impozantna ilinska svjetlost. Nekada su u tome sudjelovali čitavi sokaci ili zaseoci i to su bile prave radosti.

U petak se u selu Divković skupilo mnogo djece da svojim bakljama i pjesmom zahvale Bogu i Svetom Iliji, zaštitniku Bosne, za sve što su učinili za nas i što je mir došao u našu zemlju.

Sa svih strana se čulo: "Gori lila, uoči Ilija... Velika ilinska vatra zapaljena je u devet sati navečer, a ubrzo zatim djeca su mahala svojim bakljama, pjevajući pjesmicu nepoznatog autora spjevanu baš za lilanje. U međuvremenu se skupilo i mnogo odraslih pa nije bilo mogućnosti da dođe do požara ili povreda. Prisutna su bila djeca iz sela Rapače. Vlasnik zemlje, na kojoj se lilanje održalo, Ilija Divković, nakon lilanja je počastio djecu statkišima, a ja mu se ovom prilikom zahvaljujem i čestitam imendan u ime sve djece koja su te večeri sudjelovala na lilanju. Predlažem i onima koji se ove godine možda nisu lilali da to učine narednih godina, jer je lijepo čuti i vidjeti da se stari hrvatski običaji još uvijek njeguju, posebno u vremenu i prostoru u kome se nalazimo.

Antonija Divković

LJUBAČE: ILINO

"ŠAPAT LAGANOG, LAKOG LAHORA"

U subotu, 20. srpnja na groblju u Ljubačama bilo je lijepo. Ljubačani su slavili Iliino na proplanku zvanom Samovac koji se u ovom krajoliku pojavljuje u tako nestvarnoj ljepoti kao da je ukradeni dio Edena. Tamo Ljubačani pokopaju svoje pokojnike. Odabrali takvo mjesto za vječno počivalište svojih dragih, mogli su samo ljudi dobrog ukusa, oni što drže do sebe i u životu i u smrti. Sve do 1989. misa za pokojne iz ovog kraja slavila se u župnoj crkvi, u Morančanima. A onda je vlč. župnik, g. Anto Čosić, u dogovoru sa svojim župljanima,

nije bio u potresu; a poslije potresa bio je oganj, ali Jahve nije bio u ognju; poslije ognja šapat laganog i blagog lahora".

Bosansko jutro, proplanak u Ljubačama, Ljubačani stoje i slušaju kako im Stvoritelj upućuje iste riječi koje je uputio Iliji:

"Što ćeš ovdje?"

Bosanski čovječe, hrvatski čovječe, čovječe iz Ljubača, zbilja, koje je tvoje poslanje na zemlji, u ovom prostoru i u ovom vremenu?

Jesi li možda odabran, i je li slučajno kao tvoj zaštitnik odabran baš sveti Ilija?

Sveti Ilija je zaštitnik čitave Bosne i Hercegovine još iz vremena prije bosanskih kraljeva. 1461. Stjepan Tomašević zatražio je od Pape dodatnog zaštitnika za Bosnu koja je bila u strahu od nadolazećih Turaka. Zajedno sa Grgurom čudotvorcem, sveti Ilija je "odradio" posao. Ostali smo u Bosni i još nas ima!

"Pred Jahvom je bio silan vihor, tako snažan, da je drobio brda i lomio hridi, ali Jahve nije bio u olujnom vihoru; poslije olujnog vihora bio je potres, ali Jahve

Ovdje u Ljubačama zidovi započete kapele, obnovljena župna crkva što je sagrađena 1913., nove dvorišne zgrade pred župnim stanom. I ljudi se pomalo vraćaju. Župa Morančani od-

Župna crkva u Morančanima

novana 1856. odnosno 1858. Stara župa, stara hrvatska prezimena odjekuju dok župnik čita domačine što su ovih dana radili za crkvu: Stjepići, Kovačevići, Galušići, Grgići, Vilušići, Keroškići... Svi oni ovdje nešto znače. Što bi značili u dalekom svijetu?!

Osjeti se da među nazočnim ima onih što su došli na kratko, samo da vide može li se ovdje živjeti. Neki drugi ljudi iz nekih drugih krajeva rekli su im da ovdje Hrvatima nema života. Pa oni došli vidjeti!

"Ne dam ti baštine svojih otaca", lebdí u sunčanom danu biblijska misao kao odgovor na sve dileme. Vlč. Čosić govori o zidu među ljudima. Zidu kroz koji ponekad nikako ne možemo proći do čovjeka. Govori o značenju vjere i pomirenja s Bogom. Jer ovi ljudi ovdje nisu tipični. Oni se pomalo razlikuju od drugih. Ima ih dosta obrazovanih, nisu siromašni. Njihove pojave su urbane i držanje također. Nije se čula dreka ni cika, nije bilo previše trgovaca bombonama i sladoledom sumnjive kvalitete, žene nisu "nabrajale" po grobovima. Njima samo jedno fali - pravilan odnos prema vjeri! I to je tema današnje propovijedi. Steći povjerenje u Boga. Znati da

venog susreta odlazi s većom nadom i pomiren s Bogom.

Ima i mladih ljudi, lijepih djevojaka i momaka. Dotjeranih kao "za izlazak". Ne znam gdje se sastaju i na koji način se zabavljaju. Sjećam se kasnih pedesetih i dvojice veselih momaka kako na ljubačkoj željezničkoj postaji pjevaju:

"Ovo su ti Ljubačani, bona, što nikome ne daju pardona!"

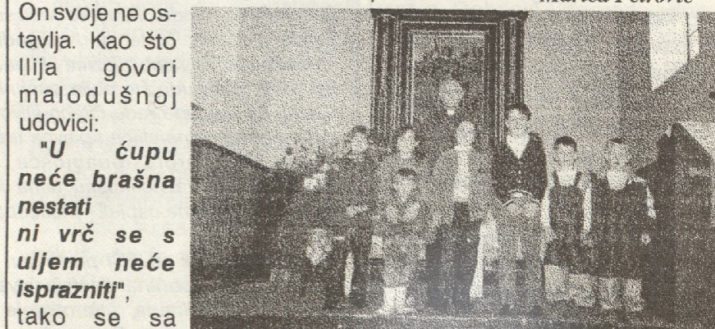
Bila sam mala i nisam znala što je to - pardon! Vjerojatno mi se zato pjesma usjekla tako dugo.

Gledam Ljubačane danas, u drugoj polovini devedesetih. Daju li oni ikome danas pardona?! Ima ih veliki broj oko euharistije. Jedan zanemariv dio izgubljeno se rasuo po groblju, ne interesirajući se za ono što se događa ispred zidova kapele koja se pomalja. Ovi zidovi izgradit će se, ne da razdvoje, nego da okupe ljude. Oni su pomalo razlikuju od drugih. Ima ih dosta obrazovanih, nisu siromašni. Njihove pojave su urbane i držanje također. Nije se čula dreka ni cika, nije bilo previše trgovaca bombonama i sladoledom sumnjive kvalitete, žene nisu "nabrajale" po grobovima. Njima samo jedno fali - pravilan odnos prema vjeri! I to je tema današnje propovijedi. Steći povjerenje u Boga. Znati da

Ljubače ništa ne ruše. Ni svoje ni tuđe! Oni grade. Čuvaj ovo sveto tle blagoslovi nas!"

završna pjesma malog zbora razliježe se niz rajske obrise groblja koje se zove Samovac, a posvećeno je svetom Iliji.

Marica Petrović

Župnik s najmlađima...

Vlč. Ante Čosić u razgovoru...

MARIJANSKO SVETIŠTE SVIH HRVATA

U Hrvatskom zagorju ima velik broj sakralnih objekata iz najstarijih vremena. Sigurno je najveći broj crkava i kapela posvećen Blaženoj Djevici Mariji. Hrvatsko nacionalno Marijansko svetište u Mariji Bistrici ima kroz stoljeća važno, upravo središnje mjesto u vjerskom životu hrvatskog naroda.

Marija Bistrica je u domovini i u svijetu poznata kao čuveno Marijansko svetište. Mjesto Bistrica se spominje 1209. godine, a čudotvorni kip Marijin je nastao 1560. godine. Kip se najprije nalazio u kapeli na brežuljku Vinski vrh, a zbog turske opasnosti, prenio je 1545. godine u župnu crkvu Svetog Petra u Bistricu i tu sazidan u crkveni zid. Godine 1588. pojavilo se u crkvi čudno svjetlo i tako je otkriven Marijin kip i predan štovanju vjernika. Godine 1650. je ponovno zazidan kip iza glavnog oltara u župnoj crkvi, a 1684. je opet otkriven. Od tada do danas traje i sve veće štovanje Majke Božje Bistričke. Po otkriću kipa započinju čudesna događanja. Od 1688. do naših dana zabilježena su mnoga, milosti puna, uslišanja.

Hrvatski zemaljski sabor dao je, u čast Majke Božje, urediti godine 1715. veliki zavjetni oltar. Godine 1731. crkva je proširena i posvećena Majka Božja Snježna. S vremenom crkva je u Bistrici nazvana svetištem i mjesto hodočašća Majke Božje Bistričke, a samo mjesto Marija Bistrica. Novi zavjetni oltar postavljen je 1794. godine.

Od godine 1879. do 1883. sagrađena je današnja župna crkva. Crkva je djelomično izgrađena na starim temeljima, ali je proširena u neorenesansnom stilu. Istodobno su podignute nove arkade i proširen novi župni dvor. Za vrijeme gradnje, u noći blagdana Marijina uzašašća, izbio je požar i uništio cijeli interijer crkve, osim velikog oltara i čudnog kipa Majke Božje. Novi oltar je posvećen 1883. godine.

Papa Pijo XI. dodijelio je godine 1923. bistričkoj crkvi naziv manje bazilike. Nadbiskup zagrebački Bauer, 1935. godine je okrunio kip Majke Božje novom krunom. XIII. internacionalni marijanski kongres održan je u Mariji Bistrici kolovoza 1971., a Euharistijski kongres, 1984. godine, uz veliko sudjelovanje vjernika, svećenika i prelata. U jednom danu znalo je

biti u Mariji Bistrici 200.000 do 300.000 vjernika, a godišnje posjećuje Gospu Bistričku oko 600.000 hodočasnika. Biskupska konferencija je 1971. godine proglasila Mariju Bistricu nacionalnim Svetištem svih Hrvata.

Pokraj crkve nadograđena je zgrada za ispovjedaonike i crkvene dostojanstvenike. Izgrađen je Križni put na Kalvariji, a podno Kalvarije se gradi samostan Karmelićanki. Osnovano je Društvo za obnovu i razvoj s ciljem obnove i uređenja Svetišta. Planira se i izgradnja nove crkve podno Kalvarije!

Bistrički župnici su uvijek bili gostoljubivi i još su Ilirci rado dolazili u Mariju Bistricu: dr. Ljudevit Gaj, grof Janko Drašković, Ivan Kukuljević, Vatroslav Lisinski, Stanko Vraz i drugi. Tu je i osnovana Matica ilirska, koja je prerasla u Maticu hrvatsku. Vatroslav Lisinski je skladao u Bistrici prvu hrvatsku operu "Ljubav i zloba" itd. Koliko je lijepih pjesama posvetio Majci Božjoj Bistričkoj, pjesnik Dragutin Domjanić, zatim Jeronim Korner i mnogi drugi.

Današnji župnik i upravitelj Svetišta msgr. Lovro Cindori, sigurno je jedan od izuzetno gos-

toljubivih župnika, osim što se brine o Svetištu ima vremena i za kulturu. Donator je mnogih kulturnih manifestacija, književnika, umjetnika i glasila. Ujedno i sam uređuje i piše. Dovoljno je spomenuti publikaciju Bistrička spomenica u slici i riječi, te glasilo Svetišta: Milosti puna. Uvijek vedar i spreman pomoći svakome, jasno ukoliko ima snage i mogućnosti.

Želja je našeg Mješovitog crkvenog zbora - župne crkve Svetog Petra i Pavla iz Tuzle, koji je postigao zavidnu umjetničku razinu, da prati svetu misu i da održi koncert u Svetištu Majke Božje Bistričke. Naši učenici Katoličke gimnazije sa svojim profesorima bi željeli pohoditi Mariju Bistricu - Svetište Majke Božje, Kraljice svih Hrvata.

Hrvatski

narod upire oči u crni lik Majke u Bistrici, njoj se utječe i zavjetuje. Stotine tisuća hodočasnika doživljava u Mariji Bistrici svake godine radost susreta s Bogom, pomirenje, utjehu i snagu za kršćanski život. Pjesnik Jeronim Korner pjeva: DUŠO, DUŠO HRVATSKE, ISUSOVA MATI, SUNCE NAŠIH STRADANJA, NE PRESTANI SJATI.

Iz Bistričkih publikacija: Pripremio: J. N.

28. ĐAKOVAČKI VEZOVI 1996.

Mimohod sudionika Vezova...

Đakovački vezovi, održani od 4. do 7. srpnja 1996. godine, narodnog blaga hrvatske duše - Slavonije i Baranje. Nekoliko desetina tisuća ljudi, na ulicama Đakova, u parku, u Katedrali i na Hipodromu, pratilo je preko 2.000 sudionika Smotre, zasigurno najveće priredbe u Republici Hrvatskoj.

Ove godine su "Vezovi" počeli sa Sajmom vina i kulina i izložbom poljoprivrednih strojeva i opreme. Održan je i stručni skup na temu: "Kvaliteta hrvatskih vina i očuvanje kvalitete kulina". Organizirane su razne izložbe, zatim natjecanja, modne revije, konjička smotra i dr.

Tradicionalni koncert održan je u Strossmayerovoj katedrali, u subotu, 6. srpnja, a nastupio je vokalni ansambl "Madrigal" iz Zagreba pod ravnanjem Branka Kladrina. Solisti su bili IVANA IVAKOVIĆ, sopran i Dubravka Šeparović, mezzosopran. Publika je toplo nagradila izvođače dugotrajnim pljeskom. Zahvaljujući talentu i serioznom

pristupu svojih članova, "Madrigal" je, pod vodstvom ravnatelja Branka Kladrina, postigao zavidnu umjetničku razinu i ostvario više zapaženih samostalnih koncerata u Hrvatskoj i u inozemstvu. Topao prijem kod publike i pohvalni stručni osvrti svrstali su ovaj ansambl u sam vrh zbornoskoga glazbenog života u Hrvatskoj.

Svečanost otvaranja 28. "Đakovačkih vezova" slavljena je u subotu navečer na Ljetnoj pozornici u Strossmayerovom parku. Uz pozdravnu riječ gradonačelnika, izvedena je scenska slika za solo, pjevački zbor, tamburaški orkestar i folklorni ansambl: ĐAKOVO JE SRCE SLAVONIJE.

U nedjelju, ujutro, bio je veličanstveni mimohod sudionika Vezova ulicama grada, ispred Katedrale. Sudjelovalo je 50 skupina s preko dvije tisuće izvođača, "Hrvatski ovčar", kao i svatovske zaprege Konjogojskih udruga. Burno pozdravljeni od razdraganih gledatelja. Poslije mimohoda, slavljena je u

Hrvatska loza - Chicago

Katedrali svečana sveta misa.

Na Ljetnoj pozornici u Strossmayerovom parku bio je cjelodnevni program pjesama, plesova i običaja, a nastupilo je 35 slavonskih i baranjskih folklornih skupina, te gosti, iseljenici iz Chicago-a (SAD), hrvatski radnici iz Welsa (Austrija), Gradišćanski Hrvati iz Donje Pulje, Kostanec (Bugarska) i dr.

Približavanjem večeri bližila se i kulminacija raspoloženja - izbor najljepše djevojke i snaše u narodnoj nošnji. To "vezovsko" raspoloženje, Suzana Župan u Glasu Slavonije je ovako opisala:

"Tisuće Đakovčana i posjetitelja prijestolnice "Vezova" došlo se osvjedočiti u bjelinu rubine, bogatstvo zlatare, okičenost šamije i sjaj dukata 18 djevojaka i pet snaša koje su zbog titule "vezovskih" missica došle sa svih strana slavonsko-baranjske ravnice. Titulu najljepše djevojke u narodnoj nošnji ponijela je Željka Galić iz Vrpolja, a najljepše snaše Anica Marošević iz Zadravljiva. "Vezovi" su završeni tamburaškim koncertom i nastupom poznatih vokalnih solista.

Pripremio: J. N.

GOSTOVANJE TAMBURAŠA U ŽEPČU

Tamburaši pod sigurnim vodstvom maestra Vinka Dobrinčića

Napretkov tamburaški orkestar pod ravnanjem g. Vinka Dobrinčića, na poziv gradonačelnika Žepča, HKD "Napredak" i mjesnog župnika, održao je koncert u nedjelju 7. srpnja u Domu kulture u Žepču.

Da bi sviranje bilo što prihvatljivije za publiku, osim klasičnih kompozicija koje orkestar svira, u repertoar su stavljene poznate domoljubive hrvatske pjesme, kao: Ne dirajte mi ravnicu, Vilo Velebita, S onu stranu Plive, Bože čuvaj Hrvatsku i druge, što su ili solo i u duetu izvodile mlade sopranistice Vedrana Šimić i Ana Mazić.

Ogromna i prelijepa dvorana Doma kulture nije bila ispunjena do posljednjeg mjesta, ali je broj posjetitelja bio velik i uglavnom je bila mladež.

Sviranje i pjevanje bilo je izuzetno dobro uvježbano i izvedeno, a priznanje i odobravanje publike bila je nagrada za to.

Nakon koncerta, ravnatelj orkestra g. Dobrinčić i dopredsjednik HKD "Napredak" iz Tuzle fra Martin Antunović bili su gosti Hrvatskog radija i TV Žepče gdje su imali priliku govoriti o radu Hrvatskog društva u Tuzli onim slušateljima koji nisu bili na koncertu. Televizija je snimila cijeli koncert i, s izjavama gostiju i dojmovima, emitirala istu večer.

Ručak za goste priredio je gradonačelnik, u mjesnom hotelu a prijevoz tamburaša omogućili su "PEPEX" i "CARITAS" Tuzla.

Tuzlaci su sa sobom donijeli veliki pano s fotografijama, koje su prikazivale život i rad Hrvatske zajednice u Tuzli. Bio je postavljen pred Domom kulture pa su se posjetitelji zainteresirano zaustavljali pred njim prije i poslije koncerta.

M. A.

Jubilej naših glasila

STOTINU BROJEVA "HRVATSKE RIJEČI"

Iz tiska je 20. srpnja ove godine izašao i stoti broj jedinog hrvatskog informativno-političkog tjednika u Bosni i Hercegovini, koji je počeo izlaziti 27. kolovoza 1994. u skoro nemogućim ratnim uvjetima života i rada u okruženom Sarajevu. On ne samo da je neprekidno izlazio, nego je, primjerice, početkom 1995. cijela četiri mjeseca bio jedini list koji je uopće izlazio u Sarajevu! Informativna i svaka druga blokada, kada je već i samo prikupljanje informacija bilo podvignu za sve redakcije u opkoljenom gradu, nije bila prepreka da HRVATSKA RIJEČ zadrži kontinuitet, izlazeći svake subote iz tiskare, na što njezino uredništvo može biti osobito ponosno.

Pred nama je, stoga, sada, stoti broj HRVATSKE RIJEČI, a iza njezinih urednika koji su od početka do danas, malobrojnih, ali vrijednih (samo ih je četvero Alenko Zornija, Jadranko Blačić, Zlatko Tulić i Ivica Bošnjak), alivrijednih, kao i redovitih suradnika iz Orašja, Žepča, Mostara, Tuzle, su dvije godine strpljivog rada i puno truda, ali i entuzijazma i ljubavi uloženi u to da Hrvatska riječ bude što bolja, zanimljivija, kvalitetnija - riječju, da postane rado čitano štivo. "Trudili smo se", kaže njezina ravnateljica i glavna urednica Ana Havel, "to postići profesionalnošću, objektivnošću, zanimljivošću, raznolikošću tema koje obrađujemo. Koliko smo u tome uspjeli - prosudba je prije svega na Vama".

Cilj HRVATSKE RIJEČI postavljen i naznačen već u prvom broju - obrana dostojanstva, slobode, prava naroda i pojedinaca, informiranja objektivno i činjenicama, zalaganje za Federaciju i sve ono što je blisko

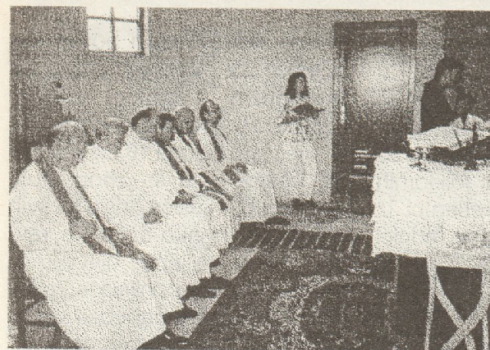
i zajedničko Hrvatima i Bošnjacima - ostvaren je u ovih stotinu brojeva. Po tome je, kažu mnogi, HRVATSKA RIJEČ postala prepoznatljivija novina.

Dakako, izlazak svakog njezinog broja jest značajan i za Hrvate Tuzlanske županije, tim više što je profesionalnim radom suradnika sa njihovih prostora ispunila njihova očekivanja i dala puni doprinos promicanju svih njihovih istinskih vrijednosti, što će, nadamo se, i ubuduće.

Stoga ne čude riječi pohvale, koje na njezin račun u povodu ovoga jubilarnog broja izrekoše brojni uglednici, kao što su: msgr. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup Vrhbosanski, koji je nazva "znakom nade"; dr. Jadranko Prlić, ministar vanjskih poslova BiH, karakterizirajući njezino izlaženje uspjehom u teškim uvjetima; don Anto Jelić, koji poželjše da HR postane dnevnik; Edham Bičakčić, potpredsjednik SDA, joj želi još mnogo brojeva; Darinko Bago, izvanredni i opunomoćni veleposlanik Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini, smatra da je HR važan i nezaobilazan činitelj u medijskoj slici Federacije i BiH; Krešimir Zubak, predsjednik Federacije BiH, je shvatao kao "etablirano i nezaobilazno glasilo", zalažući se da uskoro postane i dnevni list; Ante Bejlo, ravnatelj Hrvatske Matice iseljenika, ističe njezin doprinos održanju hrvatskog naroda; Mate Tadić, ministar pravde u Vladi F BiH, je polstovjećuje sa prenošenjem pravih istina; Neven Tomić, ministar u Vladi BiH, joj čestita na hrabrosti; Ombudsmeni F BiH su joj, također, uputili iskrene čestitke, kao i mnogi drugi.

A. C.

SVETA ANA - PAR SELO

Šest svećenika predvodilo je misno slavlje

"Mnoge su žene bile vrsne, ali ti ih sve nadmašuješ".

Mudrosne knjige

(Pjesma o vrsnoj ženi, (31,29)

Kada bi u svakom broju Hrvatskog Glasnika pisali o mlađoj župnoj zajednici Par Selo, to bi uvijek bilo s povodom. Tamo se za sve vrijeme rata nešto radilo i dogadalo kao da su ovi ljudi i njihov župnik znali, na neki poseban način, da će kraj zlu vremenu brzo doći i da se u ratu treba, koliko je moguće, ponašati normalno. Kad se prolazi za Živinice na križopuću u Dubravama, nitko ne može proći, a da ne zapazi novu crkvu u klasičnom stilu što se svojom pojavom nametne i najnezainteresiranijem prolazniku.

Posvećena je svetoj Ani.

"Molim te da me kćerci svojoj priporučiš.

Jer, bivši ona na ovome svijetu tebi poslušna, i sada će u Nebu uslišati molitvu tvoju".

Stara molitva što sam ju, kao dijete šaputala svetoj Ani, "Obilazeći" oko kapelice na Veanduku, u selu Bukovac, u okupiranoj foćanskoj župi.

Gledam ove pobožne žene što obilaze oko svoje crkve koja je velika, elegantna i dostojanstvena, sasvim različita od moje male, sada srušene i ponižene kapelice.

Sigurna sam da je njihova molitva drugačija od moje. Nema u njoj onog starog rečeničnog sklopa i univerzalne starinske molitve. Ovaj narod ovdje moli i radi konkretno i suvremeno. Misno slavlje predvodio je g. Luka Brković, marimdvorski župnik, iz Sarajeva koji je, kao kapelan, služio u ovim krajevima. Govorio je praktično i aktualno. Napomenuo ovaj puk na činjenicu da je baš on, ovaj ovdje kraj, predziđe katoličanstva i da katolika nema odavdje do Filipina na Istoku. Ta spoznaja uliva

osjećaj odgovornosti svakom čovjeku iz ovih prostora pa i široj hrvatskoj zajednici. Jer, ništa nije slučajno. Mi smo se rodili ovdje, a netko drugi tamo i to ima svoj smisao i značenje. Mi odgovaramo za ovo ovdje i to treba znati. Svatko onaj koji nam iz ma kakvih pobuda,

nudi neke druge domove i neke druge krajeve vrši zločin nad našom ljubavi prema svojemu. Nama je potrebna vjera, povjerenje u Božju potporu da se može desiti čudo pa da ožive naše obitelji, vrata se naši ljudi, da se počnu graditi naše crkve. Treba nam vjera Joakima i Ane, vjera ovih ljudi što, sa svojim župnikom ostaju i grade, vjera naših očeva! I čudo će se desiti. Jer, ono se ovdje već desilo.

Kada je 18. listopada, 1986. osnovana ove župa, malo je ljudi vjerovalo da to ima smisla. Na građevinsku dozvolu čekalo se od 1987-90. Bio je to dug i mukotrpan put.

2. listopada 1990. izliveni su temelji, a do Badnjeg dana 1991. crkva je sazidana do krova! Onda je došao rat, ljudi su počeli odlaziti i izgledalo je da su zloguki proroci imali pravo.

Samo je tako izgledalo. Da tome nije tako znali su ovi ljudi ovdje i njihov župnik g. Bartol Lukić, što je svojim radom i nazočnošću u najbezizglednijim danima ulivao sigurnost, vjeru i ufanje čovjeku iz Par Sela. Ovi ljudi ovdje to znaju cijeliti. Oni koji su vrlo rano proletarizirani i čija je vjera time kušana mnogo više nego drugima! Oni koji su se u bližoj prošlosti podijelili u vjeri i do danas osjećaju teret te podjele, umjeli su slušati i razumjeti riječi što im ih je svake nedjelje upućivao njihov energični, poduzetni i razboriti župnik.

Nisu slučajno uzeli za zaštitnicu svetu Anu.

Kao što se njoj i svetom Joakimu desilo neočekivano roditeljstvo, kao što je njihova molitva i povjerenje urodilo plodom, tako se i njima "desila" neočekivano zrela župna zajednica, tako su i oni izmollili sebi crkvu.

Narodna mudrost kaže "Ne stoji kuća na zemlji, nego na ženi".

Narodne mudrosti plod su dugogodišnjeg iskustva i ne treba preko njihovih poruka prelaziti površno.

Ljudi iz Par Sela sagradili su Božju kuću ne na zemlji, nego na ženi. I to ne na bilo kojoj običnoj ženi!

"Tko će naći ženu vrsnu?"

Više vrijedi ona nego biserje (...)

Odjevena je snagom i dostojanstvom,

pa se smije danu budućem.

Svoja usta mudro otvara,

i pobožan joj je nauk na jeziku.

Na vladanje pazi ukućana

i ne jede kruha besposlice".

Mnogo ljudi našlo je u svetoj Ani takovu ženu. Oni su došli da slave, mole, pjevaju i sviraju u njezinu čast. Na svojim čistim rup-

cima što su ih, po drevnom običaju ovih krajeva, rasprostrli po crkvenom dvorištu, blagaju plodove svoje zemlje i svoga rada. Šest svećenika predmolilo je svetu misu, sestra Klementina vrlo je ljupko sa ovdašnjim curicama pjevala, lijepe djevojke čitale su misna čitanja, momci su uz gitaru kombinirali moderno i izvorno. Sve je bilo u čast svete Ane u petak, 26. srpnja u župi Par Selo, 1996. godine.

Crkva koja je nepokrivena dočekala rat, u ratu je izrasla u pravu ljepoticu, stoji gordo i strpljivo, poput svete Ane i pokazuje da vjera čini čuda. Ona daje snagu i život, samo ona traje, a sve prolazi. Tko bude znao osluškiati Božju riječ taj će izaći kao pobjednik u borbi sa životom.

Ljudi u par Selu znaju koga treba slušati. Oni stoje okrenuti na pravu stranu.

P. M.

IN MEMORIAM PROF. DR. ZDENKA DUŠEK

Ovih smo se godina naučili suočavati sa svakodnevnim pojavama odlazaka dragih ljudi iz našeg života. Mi ćemo opet ostati tužni pred nemilosrdnom spoznajom da je smrt ponovno istrigla iz vječitog stabla života jednog dobrog čovjeka. To je gospođa prof. dr. Zdenka Dušek, naša sugrađanka, prijateljica, znanstvena djelatnica i osoba zauzeta djelovanjem za dobro Hrvata u Tuzli. Bila je prva predsjednica obnovljenog Društva "Hrvatski dom". Prerano je otišla, nije se stigla ni odmoriti od napornog rada i nemilog rata.

Rođena je 16. kolovoza 1939. u Mrkonjić Gradu. Došla je u Tuzlu, gdje je završila srednju školu. Na Tehnološki fakultet u Tuzli se upisala 1959. godine, a diplomirala je 1963. s odličnim uspjehom. Na tom Fakultetu se zaposlila i tu je magistrirala i doktorirala. Birana je u sva sveučilišna zvanja: asistent, docent, izvanredni profesor, redoviti profesor. Bila je i dekan Fakulteta, a po odlasku u mirovinu, i profesor emeritus. Objavila je znatan broj stručnih i znanstvenih radova. Sudjelovala je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i u inozemstvu.

Svima nama su još u svježem sjećanju njezine tople riječi izgovorene 13. ožujka 1993. u prepunoj kristalnoj dvorani Hotela "Tuzla", na Obnoviteljskoj skupštini Društva "Hrvatski dom". Tada je i jednoglasno izabrana za prvu predsjednicu Doma.

Gospođa Zdenka, veoma draga i omiljena, ostat će u sjećanju svih onih s kojima je surađivala, posebno generacijama studenata i svih nas koji smo s njom radili u hrvatskim udrugama. Umrla je 27. srpnja 1996. na Klinici u Zagrebu. Smrt nikada ne može odnijeti sve. Ostaje duša, koju je Stvoritelj uzeo k sebi. To je vapaj tijela za vječnošću i za prostorima ljubavi i sreće. Odlazak gospođe Zdenke dočekali smo nespreni. Mi koji znamo postaviti pravilne relacije spram života i smrti, ipak priznajemo da nije svaka smrt jednaka i da ni u smrti nismo svi jednaki kao ni u životu. Gubitak što ga hrvatska zajednica i prijatelji obitelji Dušek osjećaju ovom smrću, ogroman je.

Suosjećamo svu tugu i bol s njezinim najbližima i izražavamo im najdublju sućut.

Petsto godina Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli, VII

ZBIVANJA U ŽUPI SOLI POČETKOM 19. STOLJEĆA

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Apostolska putovanja

Inače, biskup Miletić je posjetio tuzlansku župu pet puta: prve krizme 1813., zatim pastoralni pohodi 1819., 1823., 1829. i 1830. Došao bi obično iz Zovika preko planine Vjetrenik, pa kroz Drijenču, Lipnicu i Husino otišao prema Jelaškama, prvom selu vareške župe.

Na ovim svojim apostolskim putovanjima biskup je posjećivao i inovjerce, osobito muslimane, a ponekad bi ga oni prvi posjetili. Muslimani su pozajmljivali svoje konje Hrvatima, da mogu pratiti biskupa. Radi velike nesigurnosti tih godina biskup je često dobivao i oružanu pratnju.

Biskupa je boljelo što su mnogi svećenici tučeni, pa i ubijani. Naime, poneki bi nesavjesni Hrvat našao zaštitnika u nekom moćnom muslimanu, koji je oružjem silio frate da smjesta vjenčavaju i one koji se po crkvenom zakonu nisu smjeli vjenčati. Bilo je i onih koji su sklapali brak pred kadijom, a ipak kasnije došli k župniku, kao, na primjer, Ilija Žepić Ivanov iz Živinice, 31. siječnja 1820.

Biskup fra Rafo Barišić u Tuzli je krizmao 4. svibnja 1834. i 15. travnja 1837., 175 krizmanika.

Krajem 1848. u Tuzli je samo jedan svećenik, koji se mogao pristojno održavati, u Breškama su dvojica, osrednje opskrbljena. Župska kuća je usred grada, na mjestu starog samostana sv. Petra, no, gotovo srušena.

Povećanje broja Hrvata

Tih godina u Tuzlu i njezina sela doseljavaju se mnogi iz vareškog kraja, Kreševa, Travnika, Livna, Duvna, čak i iz Dalmacije. Broj se Hrvata tako u tuzlanskoj župi znatno povećao. Prema popisu iz 1813. u župi Tuzla živjelo je 3.799 Hrvata. To je dvostruko više nego li ih je živjelo krajem 18. stoljeća. Zbog toga su osnovane nove župe.

Prvo je, radi velikog broja vjernika i prostranosti župe nakon krizme 1823., u Lipnici postavljen stalni svećenik kao samostalni kapelan, u čije je područje spadala čitava Lipnica, kao i cijela kasnija brežakačka župa, te sela Grabovica i Kosci.

Biskup fra Augustin Miletić je 1830. boravio na Husinu, a ne u Tuzli, i to deset dana, od 14. do 23. kolovoza, pri čemu ga je pratio njegov tajnik fra Lovro Karaula, kojega livanjski kraj časti kao mučenika.

Dok nije osnovana kapelanija u Lipnici, župa je nosila ime Tuzla, Soli, i župnik je barem nekoliko godina rezidirao u gradu, "ali kad je Lipnica otkinuta od matice sa selima što su od nje na sjever i ustanovljena kao lokalna kapelanija, župnik je redovito boravio na Usinu". U Šematizmu 1836. još stoji samo Salinea, Soli, dok 1840. u Šematizmu piše "Salinis-Ussino, designate pro Residentia". Dakle, župnik je na Husinu i namjeravalo se njegovu kuću proglasiti rezidencijom; postoji dopis vikara fra Ante Kneževića od 22. rujna 1845. upućen "paroeciae de Ussino", župi na Husinu. Kasnije, 1852., župnik se vratio u Tuzlu, a lipnička kapelanija je ubrzo prenesena u Breške, jer u Šematizmu 1836. fra Marijan Semunović je "lokalni kapelan u Breškama"; a 1839. je kapelanija uzdignuta na župu, te je, prema Šematizmu, 1840. u Breškama župnik fra Stjepan Mikić. Krizma 1848. je održana u župi Husino!

Kada je 1852. župnik sa Husina prešao u Tuzlu, ljudima je bilo žao što su ostali bez svećenika u svojoj sredini, te su odmah izrazili želju da jedan svećenik i dalje bude kod njih, no, njihovoj se želji nije moglo udovoljiti sve do Uskrsa 1856., Tada su dobili stalnog kapelana, ovisna o tuzlanskom župniku, ali već su 1858. Morančani proglašeni samostalnom župom. Na to su početkom adventa 1860. tuzlanskoj župi vraćena neka sela, koja su bila podijeljena Breškama, kao dio Lipnice, te Grabovica i Kosci.

Godine 1805. poturčila se kći Ante Josipovića iz Lipnice i vjenčala s muslimanom, no, odjednom je nestala, nekud pobjegla. Tuzlanski kadija tužio je sutješkog gvardijana te je ovaj morao pred vezira u Travnik i pred kadiju u Visoko, za što je samostan potrošio 1.714 groša.

Povodom jednog nemilog otpora župniku, biskup je uputio oštar pismeni ukor tuzlanskim župljanima. To se pismo čitalo kod misa u Tuzli i Breškama. Na početku piše: "Mi do sada nismo virovali, poštovani naš župniče i pravovirni puče naše župe od Tuzle, da se u tom puku (koji je negda bio opsluženju zakona Isukrstova dosta pohvaljen, ama sada malo, mada ne vas pokvaren) nahodi toliko pijanaca, psovača, pogana ašikovanja i udavanja". Nakon toga izlaže slučaj Pere Mijatovića iz Brežaka, koji je u crkvi "imao slobodu ustati iz puka suprot misniku", te nastavio i poslije mise buniti, a biskup kaže u pismu: "Ako bo nam je za nevolju trpiti progonoštvom od drugih, nije od naših".

Razni događaji

Vrijedno spomena je nekoliko događaja lokalnog karaktera iz tuzlanske župe u to vrijeme. Od 14. lipnja 1795. do listopada 1799. ovdje je župnikovao fra Marko Mijatović, rodom iz Brežaka, no pred smrt je dugo bolovao, zbog čega nisu mnogi umrli upisani u maticu i njegov nasljednik fra Anto Tomić ih je naknadno upisao.

Šestnaestog rujna 1803. u Lipnici je, iz zasjede, ubijen devetnaestogodišnji mladić Anto Kovačević. Ubio ga je iz puške njegov susjed. Desetog siječnja 1808. osuđeni su i obješeni dvojica župljana sa Husina: dvadesetogodišnji Filip Luke Pavlović i Ivan Lovre Pavlović, četrdesetogodišnjak. Godine 1805. i 1806. harala je opasna groznica, tifus, pa je umrlo: na Husinu 19. u Dragunji 6, Dubravama 5, Živinicama 4 i još 5 u drugim selima, i to od 2. ožujka 1805. do svibnja 1806. U 1811. četvero je umrlo od crnog prišta. Tragično je završila Marija, žena Nikole Đurića iz Udeča. Nju su 24. srpnja 1812. bolesnu odnijeli nekoj "čaratuši", ova joj je obrijala čelo i uši, zabola nož u kućni prag, pa zahuknula bolesnicu, koja je na to poludjela i umrla.

Godine 1805. poturčila se kći Ante Josipovića iz Lipnice i vjenčala s muslimanom, no, odjednom je nestala, nekud pobjegla. Tuzlanski kadija tužio je sutješkog gvardijana te je ovaj morao pred vezira u Travnik i pred kadiju u Visoko, za što je samostan potrošio 1.714 groša.

Povodom jednog nemilog otpora župniku, biskup je uputio oštar pismeni ukor tuzlanskim župljanima. To se pismo čitalo kod misa u Tuzli i Breškama. Na početku piše: "Mi do sada nismo virovali, poštovani naš župniče i pravovirni puče naše župe od Tuzle, da se u tom puku (koji je negda bio opsluženju zakona Isukrstova dosta pohvaljen, ama sada malo, mada ne vas pokvaren) nahodi toliko pijanaca, psovača, pogana ašikovanja i udavanja". Nakon toga izlaže slučaj Pere Mijatovića iz Brežaka, koji je u crkvi "imao slobodu ustati iz puka suprot misniku", te nastavio i poslije mise buniti, a biskup kaže u pismu: "Ako bo nam je za nevolju trpiti progonoštvom od drugih, nije od naših".

Pojava praznovjerja

Već u drugoj polovici 18. stoljeća, duhovna i moralna slika tuzlanskih Hrvata nije pohvalna. Tradicionalni patrijarhalni način života pučanstva ugrožavali su brojni negativni čimbenici. Osmanlijsko carstvo zapadalo je u duboku krizu, a Bosna i Hercegovina, kao njegova rubna pokrajina, sve više je tonula u društvenom i moralnom pogledu. Tonula je najviše u pljački i nasilju, što je remetilo moralni i religiozni život pučanstva. Događali su se teški moralni prekršaji i razni oblici nasilništva, a u tradicionalnu religioznost sve su se više uvlačili elementi praznovjerja. Oni su ugrožavali i religioznost Hrvata. To je zapazio apostolski vikar fra Marko Dobretić prilikom vizitacije u Dubravama 1776. Za vrijeme svoga kanonskog pohoda tuzlanskoj župi apostolski vikar fra Grgo Ilijić 1813. otkrio je slučajeve da se od proljeća do jeseni, umjesto nedjelje i zapovjednih blagdana, svetkuje četvrtak. U selu Husinu, koje pripada ovoj župi, htijuci blagosloviti novoutemljeno groblje, naišao je na otpor mještana zbog praznovjerja da će izumrijeti cijela obitelj iz koje se netko prvi ukopa u novome groblju. Dakako, bilo je i drugih oblika praznovjerja, kao što je korištenje zapisa za ozdravljenje bolesnih.

Praznovjerje, koje se javlja kao paralela religioznosti, bilo je dio općeg mentaliteta cjelokupnog pučanstva, pripadnika svih triju konfesija. Ono među Hrvatima ipak nije oštrije izraženo, zahvaljujući većoj nazočnosti svećenstva i njihovu utjecaju, ali i oštrim sankcijama apostolskih vikara. Kazne su, napose one Grge Ilijića, ali i drugih apostolskih vikara, poprimile neobično oštre i ponekad čudne oblike, posebice kada se radilo o većim prijestupima vjerskih moralnih normi.

Naravno, ima i lijepih upisa. Primjerice, 2. travnja 1806. u Drijenču "pobožno odstupi iz ovog života Mijo Brčinović, što ga provede čestito i vrlo zaslužan za serafski red, primivši sve svete sakramente Crkve, u dobi oko 70 godina" pa, opet iz istog sela, 30. rujna 1810.: "preminu u Gospodinu pobožna i serafskom redu vrlo odana Manda, žena Ante Kešinovića".

(Nastavit će se)

NJIVA OD KOROVA

Dočekasmo vrijeme žetve, ali nisam uopće siguran da će svi oni što posijaše i žnjeti. U onu staru mudrost "kako posijaš tako ćeš i žnjeti" nikada nisam puno vjerovao, jer je život mnogo puta pokazao baš obratno. Neznam ni tko je tu mudrost izmislio, da li netko iz ova naša tri konstitutivna naroda ili netko drugi, a nešto sam slično pročitao i u Bibliji. Istina je da tu mudrost vrlo često rabimo kada nekome nešto važno hoćemo poručiti ili na nešto upozoriti. Međutim, osobno sam se uvjerio da sjetva može biti bez greške, a plodovi nikakvi. To najbolje znaju ratari. No, ja i ne mislim isključivo na njih, niti na njihovu sjetvu i žetvu. Njive nemam, nju siju drugi, pa nemam što ni da požanem. Zbog toga motrim što se na drugim njivama događa. Pogotovo sada u srpnju kojeg naš narod tako lijepo nazva po srpu i žetvi. Jako mi se dopada taj naziv.

Motreći tako okolo sebe, dosta toga me je i zabrinulo. Ponećeg sam se uplašio a nešto me je i nasmijalo. I da nije smiješno, treba se bar jednom dnevno nasmijati zdravlja radi. Mene je na primjer nasmijao politički komentator TV BiH kada je pričao o tome što piše poznati list "GARDIAN". Za njega je to objavio "GVARDIAN". Čovjek sigurno preživio od Caritasa čiji mu je šef, eto, ostao u ugodnom sjećanju. Međutim, ozbiljno me je zabrinuo naš predsjednik Predsjedništva kada kaže kako je jedino i sve u redu na području koje kontrolira legalna vlast. Sve ostalo ne valja, nema sloboda medija niti kretanja jer su područja pod HVO nelegalna. Nešto mi ta izjava došla kao podjela zajedničke nam njive na dva, odnosno tri dijela, pa svatko sebi neka sije i žanje. Pa što li nam je onda bila potrebna komasacija u Washingtonu i Daytonu?

Spomenuh kako mnogo ne vjerujem starim narodnim izrekama, o sjetvi i žetvi. Neki ne mogu ni sijati na svojoj njivi, a pogotovu žnjeti. Ima dosta vremena kako Hrvatima u našoj općini oduzeše njive pa na njima zasijaše termoelektanu, rudnike, Hak, Siporex, a neki kažu čak i Solanu. Sada, kada hoće njive nazad, prvi čovjek skupštine općine, inače Hrvat, pismeno im odgovara: "Ne može, nemate za to uvjete. Nije bilo referenduma pa se ne zna što narod hoće". Naravno da nije bilo jer je općina dužna

da ga raspiše. Znam ja i zašto neće. Kada bi Tuzla imala nekoliko općina bila bi grad. Kao grad imala bi gradonačelnika kojega biraju te općine i tko zna koga bi izabrali. Ovako - jedna općina - jedan grad - umjesto načelnika općine ispadne gradonačelnik. Slušam neki dan na Radio-Zagrebu kako su Osijek i Tuzla obavili čin bratimljenja, a povelju potpisali gradonačelnici. Naravno, nitko nije objašnjavao da Osijek po hrvatskom zakonu ima status grada, a naš zakon nije još ni donesen. Ali, dobro, i meni "gradonačelnik" ljepše zvuči nego "općinonačelnik". Ovo drugo mi dođe suviše grdo, kako je običavala reći moja baka. A i jače djeluje kada nešto kaže osoba koju zovu gradonačelnik. Ovaj je naš nedavno pravo uplašio i Hrvatsku i Srbiju kada reče neka ne siju i ne žanju po našim njivama jer ćemo i mi onda to isto raditi po njihovim.

Sa ovim općinskim njivama, mala njivica dodijeljena katoličkoj crkvi u Tuzli, nema skoro nikakve veze. Njen bi se problem mogao riješiti i bez referenduma. Treba samo maknuti Centralovu stolariju, naći za nekoliko njenih dvodjelja novi radni prostor i sve je gotovo. Mogao bi pri tomu ponajviše pomoći naš gradonačelnik. Ima razloga. Neki je dan na promociji knjige RANJENA CRKVA U HRVATSKOJ, dobio na poklon, i sa posvetom jedan primjerak. Ova naša u Tuzli istina, dobila je po neki geler od granata, ali se o nekim velikim ranama ne može govoriti. Ranjena dakle nije, ali je nagrađena prisustvom one rugobe od stolarske radionice. Ono što je u svemu najvažnije na crkvenoj je zemlji, da ne kažem njivi.

Mješoviti crkveni zbor u Tuzli, već nekoliko godina žanje upravo ono što je u teškim ratnim uvjetima posijao. Svake nedjelje, ili pak, blagdana žanje čak i pljesak vjernika što još nisam osim na koncertima, vidio niti doživio nigdje u crkvi. Ali, kada se postavi pitanje po čijoj to on njivi sije i žanje, nastaje problem identifikacije, kako se to stručno kaže, parcela. U Hrvatskom domu u Tuzli, naime, istaknuta je ploča sa oko 60-tak zaljepljenih slika iznad koji velikim slovima piše "HRVATI ŽUPE SOLI". Slikâ onih koji su ponajviše hrvatskog sjemena posijali nema. Zbora ni od korova!

Jadnici čak su pjevali i na zadušnice za dan rođenja velikana HSS-a. Nije im bilo jasno što to ne rade na dan smrti, ali pjevali su. U zboru se pitaju što ih nema na hrvatskoj ploči. Moji pokušaji da ih utješim, malo su pomogli. Govorio sam im kako jedino oni traju, ovi što su na slikama, bili su i prošli. Kao 115-ta, recimo. Ili Zbor djevojaka "Napretka". Za one snaše sa slika ujeravao sam ih da nisu nikakva konkurencija. Kada pjevaju "Vezak vezla Hrvatica mlada" svaki put izostave dičnog Zvonimira. Kada god Zbor vježba u zraku ostaje pitanje: "Na čijoj smo to njivi (ploči) sijali?" Ili: "Da nas možda nisu svrstali u Bosance katolike?" Na ovo se jedan od njih odmah naljutio: "A što onda pjevamo "Bože čuvaj Hrvatsku"? Drugi opet s pravom misle: "A što faili i da nas Bosancima zovu. Bosna je zemlja kao i sve druge, ne možemo mi reći da nismo iz Bosne. Ali pored toga što smo Bosanci mi smo Hrvati!" Kako bilo da bilo među Hrvatima župe Soli ih nema. Osobno mislim da je tako i bolje. Jer, moglo im se dogoditi da ih slikaju ispred, opet naopačke postavljene hrvatske zastave. Ovo više nije slučajno.

Iskustvo nas uči da se uvijek ne sije niti žanje po vlastitoj njivi. Događa se da se mnogi zalete u tuđe. Protiv toga je prije nekoliko dana ustao predsjednik HDZ-a Tuzlanske veležupanije. Tvrdi kako se Ivo Komšić uporno zalijeće na prostor koji nije njegov, izjavama da su SDA i HDZ nacionalističke stranke. Međutim, kada je te njive trebalo braniti nigdje ga nije bilo. Sada nikako da shvati kako kolhoza, sovhoza i socijalističkih zadruga više nema. Slažem se sa predsjednikom, ali nije imao izgleda dovoljno vremena da spomene još neke koji po tuđem haraju. IFOR ti na primjer zagradi i njivu i put do nje kada hoće. A ako te i pusti da malo prohodaš, postavi ti neka željeza pa moraš polako. Neka se zna kroz čije prolazi! Možda nam nekada i vrate pravo prolaza.

Ne znam da li je netko namjerno tako razmišljao pa i načinio, tek na tuzlanskim "zebrama" tj. horizontalnoj signalizaciji za reguliranje cestovnog prometa piše velikim bijelim slovima "USAID", što od prilike znači "pomoć sjedinjenih država". Mnogi na semaforu sada proljeću kroz crveno. Vide

napisano da se nešto pomaže, možda brašno sa američkih njiva, pa se požure da stanu u red. Posljedice se znaju, poslije moraju čekati u Traumatologiji na red. Oni pred tuzlanskim Domom boraca bili su pametniji. Nema ništa američkog. Sve je originalno naše. Kada prelaziš preko željeza ono zvekće, a rampa nije.

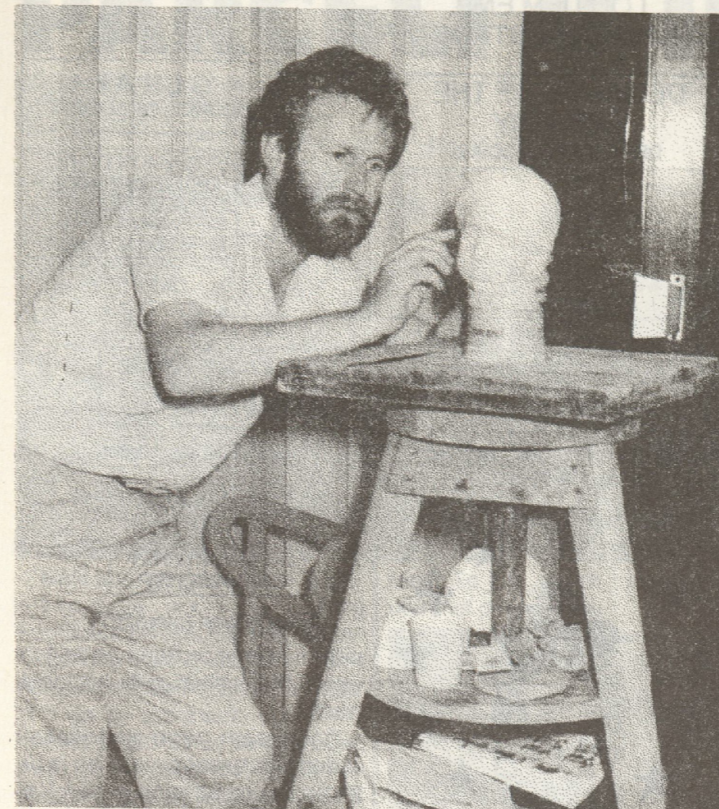
Ovih smo dana bili svjedoci kako se njive koriste samo za ono za što su stvorene. Po njima se siju predizborne poruke. Oni što poručuju, kako kažu SDP-ovci, doživjeli su i zvižduke. Kažu da im sjeme nije bilo baš najbolje i da im je asortiman slab. Stalno siju jedno te isto, plodovi poznati, narod sve slabije živi. Opominju na cazinsku njivu gdje su sa liste sijača skinuli sedmoricu. Neki će se upiti što to ja pričam o sjetvi sada u srpnju. To vam se zove plodored. Ono što su ranije posijali sada su požnjeli, pa na praznoj njivi opet počinje sjetva ne bi li što do rujanskih izbora niklo. Predsjednik vlade kaže da ništa novoga neće nići, izbori će biti kao i svaki drugi, samo ćemo umjesto sedam sijača imati trojicu po nacionalnom ključu. Zna se kakav će biti i žetva. Stvar jedino mogu spasiti Amerikanci ako ostanu. U dilemi su da li ići sa naše njive ili nastaviti. To ovisi od ostalih. Ovim ostalim iz sastava NATO-a dosadilo, sve što su imali pokupili (čitaj vježba završena) pa sada hoće da idu. Vi Bosanci nastavite sve ispočetka, njiva je koliko toliko očišćena, jedino pazite na mine. Njih čete čistiti barem još dvadeset godina.

Na kraju moram spomenuti i one kojima se ništa ne može prigovoriti. Sijali na svome i u svom, pa sada ono što su pokupili prodaju. Na tržnici sam ovih dana čuo jednog kako uzvikuje: "Navali narode, sve je domaće. I paprike, i rajčice, i krastavci, a i ja sam domaći!". Istina čuo sam i drugoga: "Ja sam domaći ali paprike roge su iz republike srpske. Njiva istina nije moja, ali sam roge pošteno kupio od vlasnika. Pola sam mu platio u markama, a pola u bh dinarima!" Nakon njegovog optimizma, malo sam se utješio - NEŠTO SE OKO BRISANJA MEĐA IPAK DOGAĐA. Nadati se da to neće pokvariti oni sa Združene liste.

P. S.
Na moje interveniranje slika Zbora sada je na ploči HRVATA ŽUPE SOLI!

Motritelj

NAPRETKOVCI NAS USPJEŠNO PREDSTAVLJAJU

AKADEMSKI SLIKAR
VENKO JERKOVIĆ

Akademski kipar Venko Jerković sve do rata je živio među nama. Bio je predsjednik HKD Napredak, uradio je brončani kip koze što je, kao simbol, maskota Tuzle trebala stajati ispred Hotela "Tuzla", kip. sv. Ive za glavni oltar crkve u Živinicama, surađivao u brojnim osnivačkim akcijama tuzlanskih Hrvata u vrijeme dok većina današnjih hrvatskih prvaka nije imala nikakvu nacionalnu svijest.

Nekako pred rat otišao je u Kaštele sa suprugom (koja je slikarica) i troje djece. Ovih dana pročitao smo razgovor što su ga s g. Jerkovićem objavili u Hrvatskoj, u povodu radova na jednom velikom spomeniku, impozantnoj kamenoj gromadi u obliku stećka na čijem se licu nazire veliki bijeli križ. U međuvremenu uradio je spomen obilježje Brune Bušića koje je poručila Naklada iz Zagreba.

Na novinarsko pitanje krije li se iza prezimena Jerković Imočanin, ili... g. Jerković je odgovorio: rođeni Tuzlak!

Zatim je nastavio: radim gdje stignem i gdje me traže. Ova izjava nam uliva nadu da će netko iz Tuzle potražiti našega umjet-

nika i da ćemo se s njim ponovno susretati u ovom gradu.

IVANA IVAKOVIĆ

Ivana Ivaković, članica Vokalnog ansambla "MADRIGAL" iz Zagreba nastupila je na Koncertu u Đakovačkoj katedrali, 6. srpnja 1996. gdje je nagrađena burnim aplauzom.

Kao solist pjevala u zboru HKD "Napredak" pod ravnanjem prof. Čestmira Dušeka u Tuzli i uvijek smo bili oduševljeni njezinim pjevanjem. Po dolasku u Zagreb na školovanje uslijedili su vrlo zapaženi nastupi po mnogim gradovima Hrvatske i u inozemstvu.

Na natjecanjima učenika glazbe Republike Hrvatske osvajala prve nagrade u svim kategorijama.

Ansambl u kojem pjeva solo dionice postigao je zapažen uspjeh. Kritike su više nego dobre, kao: "Izričite pohvale zaslužuju zborni pjevači Madrigala i njihov dirigent za ostvareni kolektivni zvuk svježih i nosivih glasova (posebno soprana visokog sjaja), koji se kreću iznenađujuće čistim intonacijskim tokovima"; "Profinjena lebdjeći zvuk malog zbora... obećava dobru glazbenu budućnost". I tako redom, sve same pohvale.

Ivana rado dolazi k nama i sigurno ćemo je ubrzo slušati. Napredak u Zagrebu je očit. Velika je sreća da je dospjela u prave ruke i ima velike šanse. Želimo joj mnogo uspjeha.

DEJAN IVANOVIĆ

Dejan Ivanović, student II. godine Muzičke akademije u

Zagrebu, odsjek za gitaru postigao je značajan uspjeh na Međunarodnom takmičenju gitarista u Rimu, u svibnju ove godine. Osvojio je drugu nagradu. Prva nije dodijeljena. Dakle, bio je najbolji.

Bio je član HKD "Napredak". Za vrijeme rata bio je sudionik na 25 koncerata i javnih nastupa u našem gradu. U veljači ove godine, kao najbolji student Muzičke akademije, na poziv Univerziteta iz Stockholm-a, sudjelovao je na više koncerata u ovom gradu, a u okviru multikulturalnih susreta posvećenih Sarajevu, pod nazivom "Studenti za Sarajevo". Održao je više solističkih koncerata u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Iz PREPORUKE profesora Darka Petrinjaka za dodjelu novčane pomoći za odlazak na natjecanje u inozemstvo na Međunarodno takmičenje gitarista u Bruelles-u, možemo najbolje vidjeti napredak Dejanov:

"Dejan Ivanović student je druge godine u mojoj klasi na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Oduševljen sam njegovim talentom, marljivošću, interesom za struku, količinom svladanog gradiva, te vrlo upečatljivim koncertnim nastupima. Ističem također njegovu točnost kod izvršavanja obveza, komunikativnost i kolegijalnost. Dejana Ivanovića smatram jednim od svojih dosad najboljih studenata. Najtoplije ga preporučam za dodjelu novčane pomoći za odlazak na natjecanje u inozemstvo."

Molimo donatore i ljude dobre volje da pomognu ovom vrijednom i talentiranom građaninu našega grada.

HG

AMBASADA LOKALNE DEMOKRACIJE U TUZLI

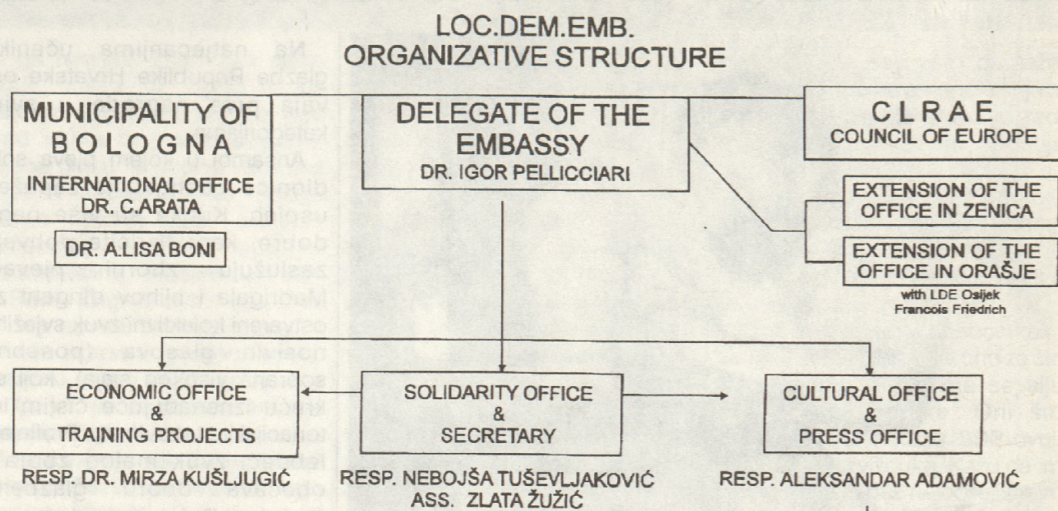
U pismu adresiranom na ime Generalnog sekretara Vijeća Europe, 10. travnja 1995. godine, Bosna i Hercegovina izrazila je želju da postane član ove organizacije. Time se opredjeljuje za poštivanje principa ustanovljenih članom 3. Statuta Europske konvencije o ljudskim pravima. Zahtjev je primljen, no, do realiziranja tog koraka, koji je jako bitan za Bosnu i Hercegovinu, dug je put. Ono što je potrebno učiniti i sprovesti u djelo prvenstveno je iznalaženje dugoročne političke solucije, kojom će se utvrditi mir i stabilnost u regiji, te implementirati mirovni sporazum potpisan u Daytonu. Jednom riječju treba se stvoriti država koja će moći biti punopravni član Vijeća Europe.

Da bi se to ostvarilo, postoje različiti programi organizirani od strane europskih gradova, koji na osnovu međupćinskih misija razvijaju demokratske odnose - procese na lokalnom nivou. Što to znači?

Već je poznata informacija da se Tuzla bratimila sa nekoliko gradova Europe. To je zapravo suradnja na planu multikulturalnosti, multietničnosti kojom se kroz aktivno djelovanje ubrzava proces demokratizacije u svim područjima lokalnog života. U tom lancu posebnu ulogu imaju ambasade lokalne demokracije koje su osnovane i djeluju na prostoru ex Jugoslavije.

Povezivanjem europskih gradova nevladine humanitarne organizacije i međunarodne institucije ambasada lokalne demokracije se dozvoljava implementiranje praktičnih programa koji su u stanju zadovoljiti potrebe stanovništva. Postoji nada da će se na taj način povećati vidljivost akcije mjesnih i regionalnih vlasti i obilježiti prisutnost i pomoć europskih gradova u oblastima koje su zastupljene u programima.

Ambasada lokalne demokracije u Tuzli otvorena je u listopadu 1995. godine. U okviru djelovanja zastupljene su oko 34 aktivnosti na različitim poljima. Ono što se nastoji uraditi kroz programe je promocija lokalnih institucija i izravna suradnja sa općinskim i kantonalnim vlastima. Govoriti o političkim programima i

djelovanju s partnerima znači govoriti o sudjelovanju Ambasade lokalne demokracije u pripremanju predstojećih izbora. U skladu s tim, sve aktivnosti usmjerene su na utvrđivanje kooperacije sa Vladom grada pobratima, Bolognom.

Djelovanje LDA na ekonomskom planu podrazumijeva pružanje podrške, u novčanim sredstvima, malim i srednjim poduzećima na području općine i kantona. U taj projekt uključena je organizacija TALDI - Agencija za lokalni razvoj, koja kroz tzv. mikro-biznis stvara uvjete za poslijeratnu obnovu države te otvara mogućnosti da stanovništvo živi od svog rada.

Jedno od vrlo važnih polja djelovanja LDA Tuzla je kultura i medij. Širok je spektar aktivnosti kroz koje se pokušava približiti pojam demokracije, te afirmirati umjetnike i intelektualce da sudjeluju u ovom procesu. Kada bi se željelo konkretizirati što je do sada urađeno i što se planira trebalo bi mnogo više i vremena i prostora. No, važno je istaći da su tu mnogobrojni seminari, konferencije održani od strane organizacije koja nosi naziv - Demokratska alternativa, potom pomoć sveučilištima, školama, mnoge književne večeri, te povezivanje umjetnika Bosne i Hercegovine sa umjetnicima iz Europe.

Polje solidarnosti i primarne humanitarne pomoći dio je slike kojom se predstavlja djelovanje Ambasade lokalne demokracije. Važno je istaći, da Ambasada surađuje sa partnerima, humanitarnim organizacijama koje ne nose nacionalni

predznak, te da kroz programe pomoći nastoji pomoći svima bez obzira na nacionalnost, vjeru, spol, itd....

Ono što bi bilo bitno naglasiti za kraj i bez čega zapravo ne ide, jeste čovjek koji stoji na čelu svega o čemu je bilo riječi. To je gospodin **dr. Igor Pellicciari**, mladi i ambiciozan demokrat.

Rođen je u Zagrebu, 1967. godine. Talijan po nacionalnosti, magistrirao je i doktorirao na Fakultetu političkih nauka u Bologni. Asistent je na studiju političkih nauka u Paviji, a kao delegat Ambasade lokalne demokracije radi od ožujka 1996. godine. Osnivač je projekta ARCI - humanitarne organizacije ADOTTALAPACE,

putem koje je pružena pomoć za oko 6.000 obitelji svih nacionalnosti.

"Više sam nego zadovoljan radom Ambasade - istakao je dr. Pellicciari, te suradnjom sa lokalnim institucijama. No, mi ćemo nastojati u narednom periodu baviti se konkretnim djelima da bi se na osnovu njih moglo postići nešto veliko. To je prije svega zaživljavanje demokracije u svim sferama života i njeno aktivno primjenjivanje. Nadam se, da ćemo u tome uspjeti, naravno uz podršku svih čija nam je pomoć i suradnja neophodna", zaključio je gospodin Pellicciari, ocjenjujući dosadašnji rad.

Ambasada lokalne demokracije, potrebno je pojasniti, nije institucija koja ima kratak vijek. To je dugoročna institucija koja svoj rad zasniva na konkretnim primjerima i potezima koje poduzima i koji imaju trajnu vrijednost.

DANIJELA BOŽIĆ

§ FIDUCIA

**DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE
POSLOVNIH USLUGA
STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI
VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA**

VAŠ VRT

TRI BERBE NA JEDNOJ PARCELI U ISTOJ GODINI

Naši stari su govorili da je posjedovanje ma i najmanjeg komadića zemlje, najveća sreća i bogatstvo nekog čovjeka. Jer, i komadić zemlje može dati mnogo, ako ga se racionalno koristi. Na našem crtežu nalazi se povrtnjak, koji od veljače do jesenskih mrazeva, zahvaljujući racionalnosti, daje uvijek **drugo povrće na istoj površini**. Povrća je sasvim dovoljno za četveročlanu obitelj, iako je ukupna površina povrtnjaka samo 30 četvornih metara! Ne daje li to i vama ideju?

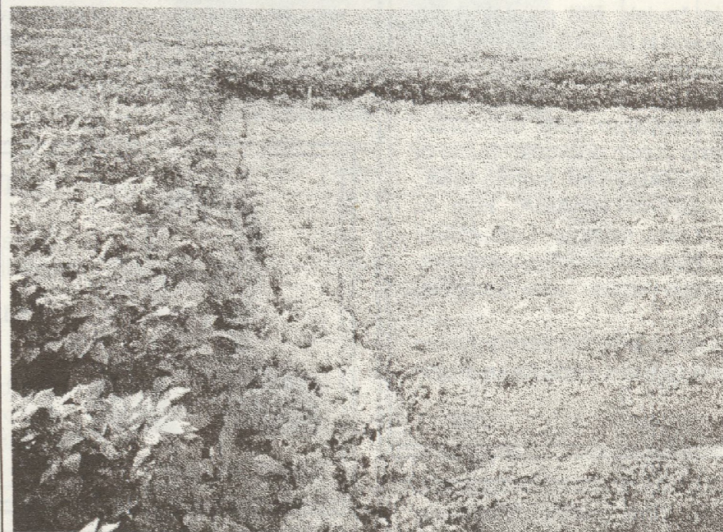
Vrtlarenje može biti zabava. Mnogi vikendaši, vrtlari amateri, dobro znaju koliko ih boravak u njihovom povrtnjaku može odmoriti, čak iako stalno nešto rade. Postoje neke male tajne malih povrtnjaka, koje čine da se oni pretvaraju iz obveze u radost i lagani posao.

Na primjer, jedna od tih tajni je i ova: nikad ne sadite ili sijte sve biljke jedne vrste istovremeno, već ih radije podijelite na dvije, tri četiri sadnje, kako bi stalno imali svježeg povrća za vlastite dnevne potrebe. Ukoliko vam, na primjer, sazrije istovremeno sva uzgojena rajčica, što ćete s njom, ukoliko je ne želite konzervirati?

Isto tako, jedna od tajni je da vam je sasvim dovoljno imati dvije do tri vrste zelene salate i 10 do 15 strukova rajčica, jer one sasvim zadovoljavaju potrebe četveročlane obitelji za svježim rajčicama.

Mnogi tek s iskustvom otkrivaju da se plan sadnje povrća u povrtnjaku može podrediti vlastitim slobodnim danima i odmoru, kad su svi članovi obitelji na okupu i kad svi mogu pomoći u

radu. To isto vrijedi i za vrijeme ubiranja plodova.

Danas već postoje brojne vrste povrća otporne na proljetne hladnoće ili na ljetne vrućine. A ima ih još i nepoznatih kod nas. Da biste u svom povrtnjaku imali i možda koju vrlo ukusnu egzotu, nije dovoljno redovito obilaziti samo prodavaonice sjemenja. Treba porazgovarati i s drugim vrtlarima amaterima, pa čak i razmjenjivati sjeme.

A povrtnjak i ne mora biti uvijek samo povrtnjak. On može biti i raskošni prirodni aranžman raznih boja, koje su pravi odmor za oči. Jer, pored pažnje onom što će se saditi, valja obratiti pažnju i na slaganje boja. Pažljivim slaganjem boja svaki povrtnjak izgledat će urednije, a i onaj najmanji bit će naizgled mnogo veći i raskošniji. Uvjerite se i sami!

Od veljače do travnja

Povrtnjak nikad ne smije biti prazan, pa proljeće u njemu

dočekuju zimske vrste za branje. U **prvoj** gredici su s lijeva na desno posađene artičoke, posijan špinat, dok su u kljalištu rajčice, paprika i patlidžani. U **drugo** gredici je sijani grašak s grančicama, po kojemu će se kasnije penjati. U **trećoj** gredici je zimski kupus za branje, zaostao od zime. U **četvrtoj** gredici je plastenik za uzgoj presadnica rajčice, paprike, kasnog kelja, cvjetače i kasnog kupusa. U **petoj** gredici je zimski poriluk za branje. U **šestoj** gredici su na obrubu posađene jagode, pa razno začinsko bilje, komorač, rabarbara, te mrkva i peršin.

Od kolovoza do mraza

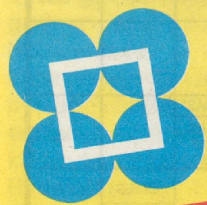
Vrijeme je velikog sabiranja onog, što su uzgajali ranijih mjeseci u ovom povrtnjaku. U **prvoj** gredici artičoka je dozrela za branje, rajčica također, bere se novozelandski špinat, dok je u kljalištu posijana salata koja će dozrijeti na istom mjestu i biti zimi brana iz kljališta. U **drugo** gredici kasna salata je spremna za branje. U **trećoj** gredici kras-tavci su zreli za branje. U **četvrtoj** gredici dozreli su za branje radič i endivija. U **petoj** gredici valja brati kasne mahune. U **šestoj** gredici, posijani su kasni kupus i kasni kelj. U **sedmoj** gredici obiru se zrele jagode, začinsko bilje, mrkva i peršin se također beru, kao i cvijeće kozmos (Cosmea).

KUĆA I VRT

Od svibnja do srpnja

Povrtnjak je prepun povrća koje dozrijeva i koje treba brati. U **prvoj** gredici sijte se novozelandski

DAMMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

TUZLA Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

hotel tuzla

»PEPEX« d.o.o. TUZLA

VRŠI USLUGE PRIJEVOZA PUTNIKA
STAN: 075/242-001

AGENCIJE:

AVIS 32-490
222-973

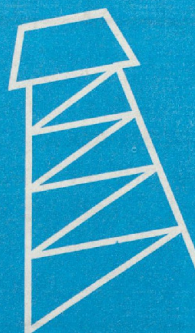
TUZLA: 075/235-937
ZAGREB: 01/691-949

HRVATSKI DOM "GRADOVRH" d.o.o.

92.7 MHz

HB

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

BOSNA OSIGURANJE

SARAJEVO - GLAVNA FILIJALA TUZLA

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA